§. XVI.

S. Spiritus impedimenta.

V*Idebit omnis caro pariter, quod os Domini locutum eſt*. Iſ. 40. 5. Hebr. *revelabitur gloria Domini, & videbit omnis caro, quos os Domini locutum eſt. Omnis caro*; juxta phraſim ſcripturæ, carnis nomine intelligitur homo. *Omnis caro fœnum*. Iſ. 40. 6. Et non dicitur omnis homo, ſed *omnis caro*, ut notat S. Hieron. hìc: quia propterea appellabatur caro; quia priùs ſcilicet ante Chriſti adventum, Spiritum S. non habebat. Sylv. in Luc. 13.

Spiritum nolite extinguere. 1. Theſſ. 5. 19. ſpiritum, ideſt, dona, gratias, lumina, Spiritus S. qui eſt quaſi lampas refulgens in nocte hujus ſæculi. Sic parentes ſpiritum in filiis extinguunt, cum deſideria caſtitatis, religionis, aut vitæ perfectioris, ſuffocant per vitam licentiorem; qua cogunt eos ſtudere tripudiis, conviviis aliiſque Mundi vanitatibus. S. Chryſ. ſpiritus, æquè, ac lucerna, extinguitur; ſi aut olei parum habuerit, aut foramen non obturaveris, vel oſtium non occluſeris. Quòd verò eſt hoc foramen? Quemadmodum in lychno habet, ità & in nobis. Foramina ſunt oculi, & aures: nè ſinas iſtis occurrere validum malitiæ flatum; alioquin lychnum extingueret: ſed obtura foramina timore Dei. Janua os eſt: claude; ità ſcilicet occlude; ut & lucem exhibeat, & externum impulſum repellat. - Fit autem ſæpenumero, ut etiam nullo extero impulſu incumbente, extinguatur fax; quando videlicet oleum deficit: quando miſericordiam non facimus, extinguitur Spiritus: etenim ex miſericordia Dei venit ad te ſpiritus. Corn. hìc.

§. XVII.

Miſcellanea.

N*Olite inebriari vino, in quo eſt luxuria, ſed implemini Spiritu S.* Eph. 5. 18. Præclara eſt hæc ebrietas: hac ſpirituali crapula animam ſopora. Non dixit, participes eſtote ſpiritus, ſed *implemini ſpiritu*: ad ſummum uſque mentem, tamquam calicem, imple ſpiritu; nè quidquam deinceps injicere poſſit diabolus. S. Chryſ. t. 6. or. contra ebriet. & de reſurr.

In ſpecie ignearum linguarum ſedit ſuper illos: ut novæ coronæ ſpirituales per linguas igneas imponantur capiti illorum. S. Cyrill. Jeroſ. Catech. 17.

Recedente Spiritu S. à tabernaculo mentis, evacuatur homo dulcedine, & impletur omni amaritudine: nulluſque locus eſt ei in cœlo, quia alienum ſe fecit à bonitate. Efficitur cubile draconum, & habitatio immundorum ſpirituum. S. Martialis ep. ad Burdegalenſes c. 7.

TITULUS XXXVII.

STELLÆ.

§. I.

Vocantur militia, caſtra &c.

M*Ilitia cœli*. Deut. 17. 3.

Vas veſtrorum in excelſis in firmamento cœli reſplendens glorioſè. Eccl. 43. 9. ſtellæ ſunt, quaſi vaſa, ideſt, arma bellica Dei. *Non deficient in vigiliis ſuis*. v. 11. quia, quaſi milites, & Vigiles Dei, perpetuò excubant, intenti ad omnem ejus nutum. Cornel. in Gen. 1. 16.

Qui educit in numero militiam eorum. Iſ. 40. 26. Militiam vocat ſtellas, & aſtra. Sept. vertunt: *ornatum eorum*. Cornelius hìc.

§. II.

Stellarum magnitudo, celeritas, &c. laudes.

STella quælibet in firmamento longè major eſt tota terra. Diſtinguunt Aſtrologi ſtellas in ſextæ magnitudinis differentias; traduntque, illas, quæ primæ, & ſummæ magnitudinis ſunt, continere magnitudinem terræ centies, & ſepties. Quæ ſecundæ magnitudinis, nonagies: quæ tertiæ, ſeptuageſies bis: quæ quartæ, quinquageſies quater: quæ quintæ, triginta novies: quæ ſextæ, & infimæ, decies octies. Cornel. in Eccl. 4. 3.

Docent Aſtronomi, quamvis ſtellam, in æquinoctiali poſitam, ſingulis horis conficere quadraginta duos milliones milliarium, & inſuper tertiam partem millionis; hoc eſt, tantum, quantum eques, quadraginta milliaria quotidie conficiens, poſſet 2904. annis conficere. Docent inſuper, nullam ſtellam eſſe in firmamento, quæ non decies octies major ſit toto globo terræ. Cornel. in Gen. 1. 16.

Deus ſtellas tot aſtris diſtinctas, tanta varietate motuum, tanto ſonorum concentu, inſignes, educit, & movet; ut nulla creatura admirari ſatis poſſit. S. Aug. ep. 28. ad S. Hieron.

Suum jam ex ſe cultum terra acceperat, propriis conveſtita germinibus: acceperat & cœlum; nempè ſiderum flores roſeos. S. Baſil. hom. 3. in hexam.

Per lunæ, ſtellarumque, fulgorem cœlum velut quibuſdam floribus coronatum, ità ignitis luminaribus micat; ut paradiſo putes vernante depictum, ſpirantium roſarum vivis monilibus retinere. S. Ambroſ. l. 4. hexam. c. 2.

Quarto autem die, cœlum picturis exornavit. Philo Jud. de Mundi opificio.

§. III.

De Stella trium Regum.

STella illis, tanquam lingua cœlorum. S. Auguſt. ſ. 2. in feſto Epiph.

Quid erat illa ſtella, quæ nec unquam antea inter ſidera apparuit, nec poſtea demonſtranda permanſit? niſi magnifica lingua cœli, quæ narraret gloriam Dei. Id. ib. ſ. 3.

Quando audis ſtellam; nè talem putes illam, quales videmus; ſed divinam virtutem, & angelicam, in figura ſideris apparentem. Theophylactus in Matth. 2.

Deſcendit ſtella à ſummitate, & terræ proprior facta, oſtendit eis locum: nam ſi ex ſummitate apparuiſſet, quomodo certiores fieri potuiſſent de loco, in quo eſſet Chriſtus? Id. ib.

Appoſitè ſtella duxit Reges ad Chriſtum Regem regum: quia ſtella habet ſpeciem coronæ regiæ. Cornelius in Matth. 2.

Magi cognoverunt Chriſtum natum ex ſtellæ indicio. *Primò* quia id prophetabat Balaam. Num. 24. 17.

Magi autem fuere poſteri, vel ſucceſſores, Balaam. Secundò ex inſtinctu, & revelatione Divina. Tropologicè: Stella hominis Fidelis eſt fides, prudentia, præcepta, conſilia Evangelica, ac præſertim obedientia, ductuſque Superioris; item ſanctæ Dei inſpirationes. Id. ib.

Quæ in orientali regione promicando apparens, oſtendit; quòd ille, qui natus eſt, *Oriens* eſt *nomen ejus*: & ad Occidentem vadens, quòd omnia mala occiſurus erat occiſus. Et contra Occidentem, culpam, ſive maculam occidendam, & occidentales tenebras depellendas illuxerat: peramplius illuſtratura humanæ mentis meridiem, & calefactura Septentrionem. Sim. Caſſ. l. 1. c. 11.

Fortè nec digni erant videre novam ſtellam homines perducentes ad verbum carnem factum; quod non credentes patibulo affixerunt, pro quo ſol antiquus obſcuratus eſt. Id. ib. cap. 12.

Miſcellanea.

Fatum ponentes nolunt advertere, quòd, electo ad ſeminandum agrum die, tam multa grana in terram ſimul veniunt, ſimul germinant, & exorta ſegete ſimul herbeſcunt: & tamen inde ſpicas cœteris coævas, alias rubigo interimit, alias aves depopulantur, alias homines avellunt. Quomodo, iſtis alias conſtellationes fuiſſe, dicturi ſunt, quos tam diverſos exitus habere conſpiciunt? S. Aug. de Civ. l. 5. c. 7.

TITULUS XXXVIII.

S. STEPHANUS PROTOMARTYR.

§. I.

Figuræ.

T*Enuerunt ſiniſtris manibus lampades, & dextris ſonantes tubas*. Judic. 7. 20. Vide, quàm benè ſibi conveniant, prelium Proto-Mart. Stephani, & prœlium Gedeonis. Si enim per tubas Prædicatorum voces ſignificantur, tunc B. Stephanus tuba ſonabat, quando incredulos Judæos arguebat. Quando verò prodigia, & ſigna magna faciebat; tunc utique lampades in manu tenebat. Tunc autem Judæi ſævientes Proto-Martyris lagunculam fregerunt, quando eum lapidaverunt. D. Euſebius Emiſſ. in Nat. S. Stephani.

Vicit David Goliath lapidibus. 1. Reg. 17. 49. vicit & Stephanus iis quoque diabolum: ille nihilominus quibus percuſſit; hic autem quibus percuſſus eſt. S. Aſterius Laudatione S. Stephani.

§. II.

S. Stephani charitas.

F*Ortis eſt ut mors dilectio*. Cant. 8. 6. Dilectio illius fuit, ad ſimilitudinem mortis, fortis: quia ſicut mors animam à corpore ſibi dilectiſſimo dividit; ſic amor Stephanum à Mundanis omnibus ſeparavit, & ſoli Chriſto eum conjunxit. S. Bonav. ſ. 16. de S. Steph.

Neque, fratres, exiſtimandus eſt Stephanus tunc inimicos dilexiſſe, cùm pro eis oraret, & non dilexiſſe, cùm, eorum incredulitatem arguendo, corriperet. Abſit hoc ab anima Martyris ad cœlum feſtinantis. S. Fulgentius ſ. de S. Stephano. Quia, cùm

cùm ad cælum feſtinat, omnes vult habere ſocios: reprehenſio ergo illa fuit ex vehementi charitate erga hoſtes ſuos. Sylv. in Act. 7.

Per charitatem pro lapidantibus orabat, nè punirentur. Charitatis virtute ſubnixus vicit Saulum crudeliter ſævientem: & quem in terra habuit perſecutorem, in cœlo meruit habere conſortem. Ipſa ſcivit charitas deſiderando acquirere, quos nequivit moriendo convertere. S. Fulgentius ſ. de S. Steph. Oecumenius hìc: putat, non ſolùm Saulum, ſed multos alios ex lapidantibus, per Stephani preces, ad fidem converſos, gratiam, ac ſalutem conſecutos. Sylv. hìc.

Stephanus, ut nominis ſui coronam meruiſſet accipere, charitatem pro armis habebat, & per ipſam ubique vincebat. Id. ibid.

Vide, quantum agat in pectoribus ſervorum ſuorum divinæ charitatis ardor: quod ſperabatur deſideriis, oculis demonſtratur. Necdum explet famulus miniſterium, & jam Dominus aperuit regnum ſuum. Euſeb. Emiſſ. hom. de S. Steph.

Vera fortitudo numquam ſine charitate eſt, & tunc verè in ſpiritu fortitudinis res agitur: quando fortiſſimæ charitatis ſocietate ipſa fortitudo vallatur. Verè conſtans, & fortis: quem tot lapides depellere non potuerunt ab arce charitatis: in quo dilectio fortis, ut mors; immò & plus quàm mors. Plus enim apud animam morientis eodem momento valuit fortitudo dilectionis, quàm fortitudo mortis. S. Rup. de Aper. S. Spir. l. 6. cap. 6.

§. III.

S. Stephani amor inimicorum, & oratio pro iis.

D*Omine, nè ſtatuas illis hoc peccatum*. Act. 7. 59. Hoc in ipſa cæde, & furore, lapidantium præſtare numquam potuiſſet; niſi multò antè iſta animo percepiſſet, & in tota vita his cogitationibus verſari conſueviſſet. Iſidorus Clarius or. 6. de S. Steph.

Pro ſe quidem ſtans oravit, pro inimicis genuflexit: quia ipſorum major iniquitas majus ſupplicandi remedium poſtulabat. V. Beda hìc.

Poſitis genibus: quia vera, & humili, ſimplicitate pro ſe orans ſtat, & erigitur; pro lapidantibus flectit genua. Quis audivit unquam talem? & quis vidit huic ſimilem? Plus dolet perſequentium peccatum, quàm ſua vulnera; illorum iniquitatem, quàm ſuam mortem. S. Bern. ſ. de S. Steph.

Quare pro te ſtans oraſti? & pro inimicis genuflexiſti? Pro me ſtans oravi: quia pro me, qui rectè Deo ſervivi, orando, & impetrando, non laboravi: quia, qui pro juſto orat, non laborat; ideo pro ſe ſtans oravit. Ventum eſt, ut oraret pro Judæis: & attendens, tam multam eſſe iniquitatem eorum, quæ difficilè donari poſſet, genuflexit, & ait: *nè ſtatuas illis hoc peccatum*. S. Aug. ſ. 1. de S. Steph.

In illa lapidum ruina, quando alius oblviſci poterat etiam chariſſimos ſuos; ille Domino commendabat inimicos. S. Maximus hom. in Nat. S. Steph.

Lapides lapidem percutiunt, ſed lapidem molliorem: de quo fluit oleum charitatis, & tinnitus redditur pietatis. B. Petrus Dam. ſ. de S. Steph.

Illi lapides mittebant, & S. Stephanus orationes fundebat. Magna pietas, magna clementia! prorſus qualia in menſa Domini ſui comedit, talia & ipſe in ſuo convivio præparavit. S. Aug. ſ. 1. de S. Steph.

Cur non vel pauculas horas ſuperſtes fuit tam inſigni orationi? ſed eodem momento, & preces Deo, & animam obtulit? Reſpondeo: videtur Stephanus jam plura, & glorioſiora, facere non potuiſſe, quantumcumque diutius viveret, quàm dum pro inimicis oravit. Quaſi hoc ſolùm Deus ad apicem ſanctitatis ejus expectaſſet. Did. Nyſſ. ſ. 3. D. 3. Quad. §. 1.

§. IV.

S. Stephanus cur Chriſtum videat ſtantem?

UNo loco ſtantem ad dexteram Dei Jeſum Stephanus vidiſſe dixit. - Cur ubique ad dexteram ſedere oſtenditur, uno legitur in loco ſtare? Sedet quaſi Judex vivorum, & mortuorum: ſtat quaſi Advocatus ſuorum. Stabat ergo quaſi Sacerdos, quando Patri hoſtiam boni Martyris offerebat. S. Amb. l. 3. de fide c. 7. circa.

Non jacentem, non ſedentem, vidit Dominum; ſed ſtantem: paratum videlicet ad ſibi impendendum ſuffragium. S. Laurent. Juſt. in feſto S. Steph.

Stantem Chriſtum videt; licèt jam ad dexteram Patris ſederet. Sicut, cùm publicis ſpectaculis ades, proximuſque feneſtræ ſedes, unde omnia, quæ in foro aguntur, facilè videas: ſi fortè aliquod accidat mirabile ſpectaculum; ſurgis, & ſtans illud intueris, licèt poſſes ſedens intueri: ſed rei novitas te ſtare compellit, ut attentiùs conſideres. Ità &c. 1. Cor. 4. 9. *Spectaculum facti ſumus &c.* Oſorius de eodem.

§. V.

S. Stephani variæ virtutes, & laudes.

TUa dulcedo Stephano lapides torrentis dulcoravit. S. Auguſt. ſoliloq. c. 22.

Lætabatur Proto-Martyr egregius propulſari à ſæculo, & in patentis cœli introducendus palatium, viliſſimæ carnis gratanter tentorium deſerebat. S. Laur. Juſt. ſ. de eod.

O Chriſti milites! hujus propugnatoris fortiſſimi provocati exemplo, viriliter pro Domino etiam nos pugnare non pigeat. Id. ib. ad finem.

Extra civitatem lapidabant: non enim habuit hìc manentem civitatem, ſed futuram tota mente quærebat. V. Beda in Act. 7.

Nulla perinde, ac Chriſti Paſſiones, voluptas delectabat: una quies, ac refectio, mori pro pietate, gaudebat periculis. O terreſtris Angele! ò homo cœleſtis: ò ſidus manè exoriens! S. Baſil. Seleuc. or. in laudem S. Steph.

Viri fratres, & Patres. Act. 7. 2. Prudens exordium; optimum concionis ad populum ira exæſtuantem principium. - At, ubi vidit obfirmatam malitiam, - artificium omne, quod blandè animos demulcere, conciliareque potuiſſet, omittens; nullis verborum ambagibus vocat eos *dura cervice &c.* v. 51. S. Aſterius Laudatione de eodem.

Jungitur gratiæ fortitudo: quia infuſio ſpiritu libertatis ignitus animus in lucem veritatis erumpit. B. Petrus Damian. ſ. de eod.

Cùm B. Stephanus fuerit Proto-Martyr, & Martyrium Sanctorum ſit eorum Natalis in cœlis; meritò ſtatim poſt Natalem Domini Natalis S. Stephani celebratur. Durandus rat. offic. div. l. 7. c. 21.

Diaconus menſis præfectus eſt, & prodigiorum effector redditus. S. Chryſoſt. ſ. de eodem.

In loco martyrii S. Stephani ædificatum templum magnificum ab Eudoxia Auguſta: in quo oſtendebatur lapis, ſuper quem S. Stephanus expirans, cadens retrorſum oculis in cœlum reclinavit caput; in quo ſigna, & effigies capitis, ac ſcapularum, tamquam molli ceræ manſerunt impreſſa. Simulque cum alio lapide, in quo B. Virgo cum S. Joanne orabat pro Stephano, toto lapidationis tempore. S. Stephanus ergo coronam ſui martyrii debet B. Virgini; ſicut S. Paulus converſionem ſuam Stephano oranti. Hæc omnia ex graviſſimis authoribus referunt Lorinus, Cornelius. Sylv. in Act. 7. 59.

TITULUS XXXIX.

STULTITIA.

§. I.

Stultitia eſt, futura non prævidere.

E*Sau parvi pendens, quòd primogenita vendidiſſet*. Gen. 25. 34. Jacob futura curavit, & quò æternum poſtea luceret, famem patienter tulit. Eſau verò futura deſpexit, ut fami, præſentique cibi aviditati ſerviret. Naxer. in Joſ. 16. §. 15.

Labor ſtultorum affliget eos, qui neſciunt in urbem pergere. Ecclæ 10. 15. Eſt metaphora in mancipiis damnatis ad labores, vel in ergaſtulis, vel in agris, vel in fodinis metallorum: qui, cùm ibi viam laborioſam degant, ignorant viam in urbem, ut in ea vitam civilem, facilem agant, aut à viatoribus, & peregrinis; qui, cùm viam rectam, & compendioſam, in urbem, in quam tendunt, ignorant, per circuitus, & anfractus, vel ſerò, vel nunquam ad urbem deſtinatam perveniunt. Simili modo ſtultus laborat, ut ſapienter, & feliciter vivat; ſed fruſtrà: quia viam in urbem, ideſt, rationem, & methodum Sapientiæ ignorat, neſcit ſapienter res ſuas exequi; neſcit, qua in re ſita ſit ſapientia: quærit enim eam in libertate, gula, luxuria &c. cùm ſita ſit in prudentia, & virtute. Corn. hìc.

Viſi ſunt oculis inſipientium mori. Sap. 3. 2. qui *oculos ſuos ſtatuerunt declinare in terram*, ideſt, qui ſolùm conſiderant præſentia, nec futura. Sed oculis ſapientium videntur naſci. Propter quod abitus Sanctorum vocatur *Natalis*, ſecundùm Job. 11. 17. *cùm te conſumptum putaveris, orieris ut Lucifer*. Sanct. Bonav. hìc.

Et quinque fatuæ. Matth. 25. 2. Propterea Virgines fatuæ ſunt appellatæ; quoniam circa fatuas Mundi curas vacabant; hic congregantes, ubi minimè eſt reponendum. S. Chryſoſt. hom. 51. in Joan. Meritò fatuæ: quia, quod eis futurum erat, prævidere neſcierunt, illectæ terrenis illecebris: ſed tardè ſibi providere voluerunt; quoniam ampliùs tempus non erat. Magis autem præter omnem rationem, ſi de alienis bonis ſe fulcire ſatagebant, fatuitas eſt, tempus non prævenire per tempus, ut poſſibilitas ipſa permittit. Sim. Caſſ. lib. 6. cap. 28. Qui rectè credunt, & juſtè vivunt, aſſimilantur quinque prudentibus: qui autem profitentur quidem fidem Jeſu, non autem præparant

rant ſe bonis operibus ad ſalutem: reliquis quinque Virginibus fatuis: S. Greg. hom. 22. in Evang. Lampades animæ noſtræ, & unius cujuſque mens lampas eſt, quæ tunc accenditur, quando habet oleum virtutum, & miſericordiam. Fatuæ autem virgines ideo, quod tunc requirant oleum, cùm non ſit negotiandi tempus. Theophyl. hìc.

O inſenſata mortalium cura in vanis! cum quanta ſolertia, & diligentia, annuatim rationes ſuas revident, & prævident, & calculant, & diſcutiunt, ſæculi mercatores! animæ verò ſuæ ſtolidi peccatores, per plurimos annos peccatis obrutæ, ac ſubmerſæ, rationes cum Domino negligunt, cùm tanto periculo revidere. S. Bernardinus ſ. 15. de vera Confeſſ. Artic. 1.

Vide Prudentia.

§. II.

Miſcellanea.

Ecce in manu tua eſt, verumtamen animam illius ſerva. Job 2. 6. ideſt, tantummodo eum amentem non facias. Abbas Serenus Collat. 7. c. 12.

Stultiſſimus ſum virorum. Prov. 30. 2. Cur Salomon tali, tantaque Sapientia, tali munere divinitus ornatus, omnium ſe ſtultiſſimum appellat? Nimirum quòd prudentiam, qua pollebat, ex ſeipſo profecta non eſſe ſtatuebat. S. Greg. Naz. or. 3. de recta doctrinæ ſententia.

Si quis videtur inter vos ſapiens eſſe in hoc ſæculo, ſtultus fiat, ut ſit ſapiens. 1. Cor. 3. 18.

Sapiente uno invento, reperitur fatuorum multitudo innumera: Philo l. 1. legis alleg.

Sanct. Theodorus Salus propter Chriſtum ſtultus. Bollandus 25. Febr.

Infernus eſt hoſpitale ſtultorum. Sanct. Vincent. Ferr. ſ. de Sanct. Laurentio.

T I T U L U S XL.

S U D O R.

Chriſti Domini Sanguineus.

Ecce nubecula parva aſcendebat de mari, & facta eſt pluvia grandis. 3. Reg. 18. 44. 45.

Aperi mihi &c. Cant. 5. 2. *caput meum plenum eſt rore*. Antequam copioſus imber defluat, tenuis è cœlo delabitur pluvia.

Quaſi myrrha electa dedi ſuavitatem odoris. Eccl. 24. 20. Myrrha arbor bis per annum inciditur. Sudat autem ſponte, priusquam incidatur, quæ vocatur lacte, ſive lacrymæ myrrha, eaque myrrha eſt præſtantiſſima: ſicut inter aliarum arborum reſinas, lacryma, quæ ſponte fluit, eſt optima. Ac inter vina lacryma, quæ ex uvis maturrimis ſponte deſtillat, eſt ſapidiſſima. Sic balſamum. Cornel. hìc.

In villam, quæ dicitur Gethſemani. Matth. 26. 36. Gethſemani idem eſt, quod *torcular olei*: in hoc enim villa videtur fuiſſe torcular; ad quod olivæ, in oliveto copiosè provenientes, deferebantur, ut in eo premerentur ad exprimendum oleum. Ibidem ex agonia expreſſus eſt: Sanguis Chriſti: quo, quaſi oleo: reficimur, ungimur, paſcimur. Cant. 1. 2. *oleum effuſum nomen tuum*. Corn. hic.

Licèt plena ratio naturalis non poſſit reddi de tam ſtupendo doloris ſigno, oſtenſo, in ſudore ſanguineo: nihilominus dici poteſt, quòd aliqualiter diſpoſitivè timor, & amor, bellantes in corde Jeſu, quoad ſuum ſenſitivum in cauſa fuerunt. Dum enim attenderet, tam grave bellum ſuper ſe veriſſimè imminere: timore concuſſit ſenſitivum ſuum, ex quo ſanguineus ſudor fuit ad interiora reductus. Super hunc autem timorem rejiciendum fortiſſimus, & ferventiſſimus amor: tamquam miræ magnitudinis malleus repercutiens, & ipſum excludens: omnes porros corporis Jeſu Chriſti, & venas largiter relaxavit, ut ſic toto corpore flueret ſanguineus ſudor decurrens in terram. S. Bernardin. ſ. 55. Act. 1.

Et factus eſt ſudor ejus &c. Luc. 22. 44. Sicut vehementia ignis facit, ut in diſtillatione aqua è roſis emanet; ſic vehementia amoris fecit, ut ex Corpore Chriſti ſanguis ſtillaret. Corn. hic.

Notant nonnulli ex Egeſippo Apoſtolorum diſcipulo, natam ex hujus ſanguinis aſpergine arborem, quæ in foliis hanc præferat Scripturam: ò mors! quàm amara eſt memoria tua! Drexelius delic. gent. hum. p. 2. c. 2. §. 4.

Viſus eſt aliquando Pariſiis, teſte Maldonato noſtro in c. 26. Matth. vir aliquis robuſtus, accepta mortis ſententia, coram Judicibus toto corpore ſudaſſe ſanguinem. Doultreman lib. 2. c. 3. ſect. 7.

Sanguineus ſudor crux fuit ante crucem. Hildebertus Turon. in verſib. de Miſſa.

Sudat, ſudore ſanguineo; ut, ſupra naturam communem hominum, ſuum dicat eſſe amorem, quando aquam in oratione pro omnibus fudit, & ſanguinem. Sim. Caſſ. l. 13. hic.

T I T U L U S XLI.

S U P E R B I A.

§. I.

Symbola, & Similitudines.

Aves.

Sicut aves laqueo comprehenduntur: ità capiuntur homines in tempore malo. Ecclæ 9. 12. Illi, qui opinione vana ſcientiæ ſuperbiunt, atque efferuntur, cùm ſibi videantur excelſi eſſe, atque aerambuli, velut volantes aves; dæmonum laqueis facilè capiuntur, & incidunt in malum tempus infernorum ſuppliciorum. Olympiodor. hìc.

Volucres cœli nidos. Matth. 8. 20. Volatilia cœli habent nidos in corde tuo, quoniam elatus es. S. Auguſt. ſ. 7. hìc de Verb. Dom.

Nè laudibus inflatus extollaris, nè te ipſe jactites, aut magnum aliquid eſſe putes: alioquin eris volucrum ſimilis, quæ natura leves, & inſtabiles, hùc, illùc, aſſiduè feruntur, & volitant. S. Greg. Nyſſ. or. 1. in illud: faciamus hominem.

Alia Symbola.

Ex Veteri.

Producat terra jumenta, & reptilia, & beſtias terræ. Gen. 1. 24. Tria ponit Moyſes: reptile, beſtias jumenta: per quæ ſignificantur illa tria. 1. Joan. 3. 16. *omne, quod eſt in Mundo &c.* Hæc tria de terra oriuntur: quia de amore terrenorum univerſa malitia ortum habet. Per reptile ſignificantur cupidi, qui circa terram repunt: per jumenta luxurioſi: per beſtias ſuperbi. Hugo Card. hìc.

Turris Babel. Gen. 11. 4. Superbia hujus Mundi eſt. S. Iſid. c. 9. in Gen. Turris Babel ſuperbia Mundi, quæ contra Deum erigitur, ſed confuſa dejicitur. Hugo Card. hìc.

Currus Pharaonis. Ex. 14. Currus malus ſuperbia: equi divitiæ nobilitas &c. Hugo Card. in Pſ. 19.

Rhamus. Judic. 9. Symbolum ſuperborum, teſte Auguſtino, Hieronym. Caſſiodoro in Pſalm. 57. quia aculeis aſperrima; terret, quidquid attingit; ignem emittit, cęteraque igne conſumit.

Veniebat leo, vel urſus &c. 1. Reg. 17. 34. Per leonem ſuperbia. S. Bonav. ſ. 3. D. 1. Quad.

Lepra Naaman. 4. Reg. 5. 1. Syriæ principis infecti ſunt Magnates ſuperbi. Marchantius D. 2. Adv.

In diebus illis ægrotavit Ezechias. 4. Reg. 20. 1. Eſt ſuperbia ægritudo, non quorumcumque membrorum, ſed capitis. Hugo Card. hic.

Numquid mare ego ſum, aut cetus? Job 7. 12. Per mare fervens, & fluctuans, intelligitur ſuperbia. Id. hìc.

In cathedra peſtilentiæ non ſedit. Pſ. 1. 1. De Chriſto: noluit regnum terrenum cum ſuperbia: quæ ideo cathedra peſtilentiæ rectè intelligitur: quia non ferè quiſquam eſt, qui careat amore dominandi, & humanam non appetat gloriam. Peſtilentia enim eſt morbus latè pervagatus: & omnes, aut penè omnes involvens. S. Aug. hìc.

Conturbati ſunt montes in fortitudine ejus. Pſ. 45. 4. Montes appellat eos, qui propriæ confidunt potentiæ; Dei magnitudinem, vimque, ignorantes, ſeſe contra Dei ſcientiam extollentes. S. Baſil. hic.

Non veniat mihi pes ſuperbiæ. Pſal. 35. 12. Si in lucta unus de luctatoribus poſſit levare pedem alterius, dejicit ipſum: ſic ſi dæmon poſſit levare pedem, ideſt, hominis affectionem per ſuperbiam: dejicit eum in damnationem æternam. Dejeciſtis eos, dum allevarentur. Sanct. Bonavent. diæta ſal. cap. 3.

Prodiit, quaſi ex adipe, iniquitas eorum. Pſalm. 72. 7. Sicut ex abundanti cibo adeps, ità ex abundantia rerum ſuperbia naſcitur; quæ impinguat mentem divitis, dum elevatur animus ſuperbientis. Superbia quippè cordis, quaſi quædam pinguedo eſt craſſitudinis. Unde, quia plerique ex abundantia peccata perpetrant, per Prophetam dicitur: *prodiit &c.* S. Greg. moral. l. 15. c. 33.

Qui in altis habitat, & humilia reſpicit. Pſal. 112. 6. Superbiam ſuper omnia deteſtatur. Hæc eſt illa ſanguinaria meretrix, quæ de calice Babylonis aureo propinat hominibus ſpiritum vertiginis. Hæc eſt turris in Siloe, quæ ſuos ædificatores interemit. Luc. 13. 4. Hæc eſt elephas, qui Eleazarum ſua mole occidit. 1. Machab. 6. 46. Petrus Bleſenſis ep. ad virum nobilem.

Si Spiritus poteſtatem habentis aſcenderit ſuper te; locum tuum nè dimiſeris. Ecclæ 10. 4. Sanct. Greg. mor. lib. 3. cap. 13. Malorum locus ſuperbia eſt: ſicut eſt è contra humilitas locus bonorum.

Ex Patribus, & aliis.

Rectè ſuperbia inflationi comparatur: nam id, quod inflatur, non habet ſolidam magnitudinem, ſed apparentem: ità ſuperbi videntur quidem ſibi eſſe magni: cùm tamen vera magnitudine careant. S. Thom. Aqu. in 1. Cor. 15. Lect. 2.

Tumefactus aer de latitudine corporali, & claritate ſubſtantiali, & ſublimitate loculi: ſpernendo terram, eidem locutus eſt, dicens: ut quid tu punctum opacum ſemper deorſum manes? cur non interdum erigeris? quare non dilataris? Reſpondit illa: fateor, ſum punctum; ſed hac modicitate punctuali in ſempiternum quieſco: cùm tua tu ſemper magnitudine fluctues. Pretioſiſſimis gemmis ſum ornata: rivis, herbis, brutis, hominibus exornata. Nulli unquam moleſta; niſi cùm à te mea viſcera ſubintrante, terræ motu concutior. Tu verò denſis nubibus fulmina emittis: grandines, &c. Nimirum emiſſiones tuæ ſuperbiæ graviſſimæ ſunt tempeſtates. S. Cyrillus in Apol. l. 2. c. 1.

Ut arborum ramos exuberans copia fructuum deorſum verſus inflectit: ità & acceſſio dives virtutum ſenſum hominis ſe poſſidentis demittit, atque humiliat. S. Antiochus hom. 70.

Grandis, & groſſa trabs eſt ſuperbia: qua te putas eſſe aliquid; cùm nihil ſis. Sanct. Bernard. Apol. ad Guilielm. Abb.

Quid dicemus de ſuperbia? nimirum quia palea ipſi ſunt, humiles autem, & qui timent Dominum, ipſi ſunt triticum. Luc. 3. 17. Verbum autem Domini pro ſimilitudine illis eſt, & erit venti vehementis: quod tam facilè, immò & multò faciliùs, reprobos omnes exterminabit, quàm vehemens aura paleam de area cujuſpiam eliminare poſſit. Rupertus lib. 2. in Matth.

Comparatur ſuperbia vento propter tria. Quia ventus extinguit lucem, & exſiccat rorem, & exſufflat pulverem: ſic ſuperbia extinguit lucem ſapientiæ, exſiccat rorem gratiæ, exſufflat pulverem vanitatis mundanæ. Secundò ſuperbia comparatur fumo, quia, ſicut fumus aſcendendo deficit; ſic ſuperbus, plus exaltatus, plus evaneſcit. S. Bonav. dicet. Sal. c. 3. de ſuperbia.

Malus mercator eſt, qui ſe decipit: qui ſe appretiat plus, quàm valet. Sed alios appretiare, & ſe deſpicere, hoc eſt principaliſſimum ſtudium ſapientiæ. S. Bonav. ſ. 19. hexam.

Superbia velut fœminea derelicta, regina, non ſociata oculi regimine; nec ſuam aſpiciens viduitatem, proprio delectata dominio, ſocias ſibi ſimiles, & criminoſas aſſumit; cum quibus confabulatur in verbis mendacii, & proviſionis dignæ. Plurimùm ſe palliat tegumento virtutis, ubi aliter ſe conſurgere poſſe præcognoſcit, & nè vileſcat, ſuam æmulam, humilitatem ſcilicet, ſæpe vocat. Antequam obtineat, ut regnet, blanditur ut catula; dum obtinere concertat, cum vulpina pelle progreditur; cùm obtinuerit, leonis aſſumit aſpectum. Sim. Caſſ. l. 8. c. 45.

Ut in aera extollitur pallea ſuper granum; non quòd ſit dignior, ſed quia levior: ſic in hac vita ſuperbus fertur ſuper humilem; non ob meritum, & veram virtutem; ſed ob vanitatem, & falſam de ſe opinionem. Diez. Superbia.

Superbi ſimiles montibus: mons enim, juxta Iſidorum, eſt tumor terræ. Conſervat etiam diutius nives: ſic de frigore malitiæ ſuperbus non facilè reſolvitur. Geminiani c. 76. l. 1.

Superbire eſt contra naturam hominis: quia eſt naturæ terreſtris, tam origine, quàm reſolutione. De terra eſt, & in terram redit: terræ autem, cùm ſit gravis, non eſt aſcendere, ſed deſcendere. Eccl. 10. 22. *non eſt creata hominibus ſuperbia*. Id. 75. l. 1.

Superbi ſimiles locuſtis, quæ in ſaliendo ſe erigunt; ſed mox cadunt. A vento auſtrali generantur: Sed in aquilone moriuntur. Sic, poſt aſcenſum ſuperbiæ, ſubitus caſus. Oriuntur ex auſtro proſperitatis; ſed in aquilone adverſitatis deficiunt. Geminiani l. 4. c. 84.

§. II.

Superbia diabolum reſpiciens.

Philiſthæus. 1. Reg. 17. 1. interpretatur *potione cadens*. Significat diabolum, qui ſuperbiæ veneno ebrius moto pede cecidit; expulſus eſt, ſtare non potuit. S. Rup. l. 2. hìc.

Repleta eſt terra ſcientia Domini. Iſ. 11. 9. Quæ eſt ſcientia Domini? quæ mira hæc effecit; niſi humilitas Domini. Sicut è contrario ſtultitia Aſſur, ideſt, diaboli, ſuperbia eſt diaboli. Idem hìc.

Beati pauperes Spiritu. Matth. 5. 3. Miſeri, & deteſtabiles ſunt, qui ſpiritu divites, & elato animo ſunt: nam eorum eſt regnum diaboli. Ex Theologia Germanica Anonymi Equit. Teuton.

Multæ quidem animam paſſiones, atque vitia, ſeu agmine quodam circumdant: at ſuperbia, ægritudinum arx; quæ Deum bello petat, diaboli morbo laborat. Si vel omnem virtutum chorum in medium adduxeris, dum caput ſuperbia inferat, illarum lumina omnia extinxit. S. Baſilius Seleuc. or. in Public. & Phariſ.

Omnis, qui ſuperbiam diligit, diabolo plenus eſt. S. Cæſarius Arel. hom. 23.

Quemcumque ſuperbum videris; diaboli filium eſſe non dubites quemcumque humilem conſpexeris; Dei eſſe filium, confidenter credere debes. Id. hom. 11.

Quid tu ſuperbis, terra, & cinis? ſi ſuperbientibus Angelis Deus non pepercit; quantò magis ſibi, putredo, & vermis? Fugite ſuperbiam fratres mei; quæ non modò Angelum; ſed Angelorum primum, in diabolum commutavit. S. Bern. ſ. 1. de Adv. Dom.

Omnes ſuperbi, diſcipuli ſunt diaboli; qui eſt Rex, & magiſter, ſuper filios ſuperbiæ. Rich. à Sanct. Vict. ſerm. in die Paſchæ.

Supurbia ſimilem facit diabolo. S. Thom. Aqu. Dom. infra oct. Epiph.

Sunt duorum Principum vexilla duo diſtincta: humilitas, & ſuperbia: humilitas Dei, & ſuperbia diaboli. Joan. Gerſon tr. 8. ſup. Magnif.

Diaboli uxor ſuperbia eſt: quia ab initio duxit eam, cùm dixit Iſ. 14. 13. *Aſcendam &c.* Hugo Card. in Marci 6.

§. III.

Superbia deprimitur, deſcendit, cadit.

Num. I.

Symbola.

Gigantes autem erant ſuper terram: Gen. 6. 4. Pro gigantibus alii, *cadentes*, alii *violentos*, tranſtulere ex Hebræo. Cadentes autem rectè dicuntur, ideſt, ſuperbi: nam hoc ipſum ſuperbire, cadere eſt. Rup. in Gen. l. 4. c. 14.

Aſcendentes, & deſcendentes. Gen. 28. 11. Non aliud, ſine dubio, deſcenſus ille, & aſcenſus, à nobis intelligitur, niſi exaltatione deſcendere, & humilitate aſcendere. Scala verò ipſa erecta eſt vita in hoc ſæculo; quæ humiliato corde à Deo erigitur in cęlum. Latera ejus ſcalæ dicimus, noſtrum eſſe corpus, & animam. Id. l. 7. c. 21. in Gen.

Non veniat mihi pes ſuperbiæ. Pſ. 35. 12. Non pedes: quia facilè cadit ſuperbus. Eodem Pſal. v. 13. *expulſi ſunt; nec potuerunt ſtare* Lucifer. Joan. 8. 44. *in veritate non ſtetit*. Hinc timens imbecillitati ſuæ ait: *ſedebo in monte teſtamenti*. Iſ. 14. 13. S. Bern. ſ. 85. in Matth. ideo fortaſſis ſedere voluit, quia ſtare non potuit. Mendoza in 1. Reg. 1. 6. Annot. 8. Sect. 1. Non vacat myſterio, quòd pedem hic ſingulari numero poſuit: certum eſt enim, in uno nos pede continuè ſtare non poſſe; qui convenienter ſuperbiæ datus eſt: quoniam elatum hominem diutius non prævalet continere. Caſſiod. hìc.

Deſcendebat ab Jeruſalem in Jericho. Luc. 10. 30. Non dixit ſolummodò: *homo quidam incidit in latrones*; ſed *deſcendebat &c.* & tunc demum incidit in latrones. Niſi enim deſcenderet, non incidiſſet: quia videlicet, niſi mente ſuperbiret, dati præcepti prævaricationem non incurriſſet. Deſcendebat, quia mente tumebat: tumore namque aſcendere, veraciter deſcendere eſt. Quia videlicet, ubi mens elevatur, ipſa elevatione dejicitur. Unde Pſ. 72. 18. *dejeciſti eos, dum elevarentur*. Rup. l. 3. c. 1. in Gen.

Sicut in ſtatera materiali, una parte depreſſa, altera elevatur; & è converſo: ſic in ſtatera divinæ juſtitiæ decretum eſt; ut, qui in præſenti elevatur per ſuperbiam; in futuro deprimatur per confuſibilem pęnam. Et è converſo: qui ſe humiliat in præſenti propter Deum; in futuro ab eo elevabitur in gloria ſempiterna. S. Bernardin. ſ. Dom. 10. Pent.

Superbi ſimiles ſunt pietatis, quia ſicut planeta habet in auge ſua aſcenſum, & exaltationem; ſic in oppoſito augis deſcenſum, & depreſſionem. Alii dicunt; quòd quivis planeta, ſicut in aliquo uno ſigno habet regnum, & gloriam ſuam; ſic in aliquo alio abjectionem, & triſtitiam. Sol habet gloriam ſuam in decimo nono gradu arietis, & caſum in eodem gradu libræ. In ſole intellige mundana ſapientia refulgentes; qui extolluntur in Ariete, in aliorum ducatu, quòd conſilia ſua multi ſequantur. Aries enim apud paſtores ſolet eſſe dux gregis. Sed hæc gloria annihilatur in libra, ideſt, in divina Sapientia, omnia recto pondere librante. 1. Cor. 3. 19. *Sapientia hujus mundi ſtultitia eſt, apud Deum*. Luna erigitur in Tauro tribus gradibus, & totidem cadit in Scorpione. Per Lunam intellige terreſtrem poteſtatem: quæ, ſicut Luna terreſtribus dominans, in Tauro erigitur, dum per ſuperbiam in tyrannidem convertitur: ſed in Scorpione dejicitur; quia omnis tyrannus in fine malè deprimitur. Geminiani l. 1. c. 28.

Num. II.

Teſtimonia.

Ex Veteri, & Novo.

In circuitu impii ambulant. Pſ. 11. 9. Legimus de eorum principe: *circuit, quærens, quem devoret.* Quòd & ipſe fateri cogitur in præſentia Majeſtatis, cùm inter filios Dei aſtans, & unde veniat? requiſitus, *circuivi*, ait, *terram, & perambulavi eam.* Job 1. 7. Semper ſuperbia ejus aſcendit, ſemper humiliatur. Numquid non circuitus iſte? qui enim in circuitu ambulat, proficiſcitur quidem, ſed proficit nihil. S. Bern. ſ. 11. in Pſ. qui habitat.

Vox Domini conterens cedros. Pſalm. 28. 5. Vox Domini contritione cordis humilians ſuperbos. Sanct. Auguſt. hic. Ità ille legit.

Spiritum ponderator eſt Dominus. Prov. 16. 2. ideſt, ſuperborum, qui altos gerunt ſpiritus: ſpiritus enim ſæpe feſtum, & ſuperbiam ſignificat. Ponderat, ideſt, deprimit onere tribulationis, humiliationis. Corn. hic.

Ante ruinam exaltatur ſpiritus. Prov. 16. 18.

Prima beſtia, quaſi leæna, & alas habebat aquilæ. Aſpiciebam, donec evulſæ ſunt alæ ejus, & ſublata eſt de terra, & ſuper pedes quaſi homo ſtetit, & cor hominis datum eſt ei. Dan. 7. 4. Talis eſt honoribus, & opibus inflatus. Sanct. Chryſoſtom. hom. 54. ad pop. cùm in ſecundis rebus ſunt, plures efficiuntur inflati; omnibus inimici, iracundi, cùm adeſt potentia. Cùm verò fuerit ablata; manſueti fiunt homines, & humiles, & in propriæ naturæ cognitionem veniunt. Leæna alata erat Nabuchodonoſor; evulſæ ſunt proſperitatis alæ, dejectus regno &c. & Deum agnovit. Dan. 4. 31. Sic Antiochus 2. Machab. 9. 22. Barradius tom. 1. lib. 10. cap. 16. Dom. 1. Epiph.

Ut præcipitarent eum. Luc. 4. 29. Noluit ſic mori: ut daret nobis inſtructionem, vitandi mortem præcipitii, quæ fit ex peccato ſuperbiæ. Sanct. Vinc. Ferr. ſerm. 1. de Invent. Sanct. Crucis.

Ex Patribus, & aliis.

Inter omnes lapſus hominum, inter omnia commiſſa peccantium, nulla eſt gravior, quàm ſuperborum ruina. - Malum ſuperbiæ maximè virtutibus eſt cavendum: quia nullis opportuniùs inſidiatur, quàm quibus laus juſta debetur. S. Ambr. ep. 84. S. Virg. Demetriadi, poſt initium.

Væ homini, cujus auriga ſuperbia eſt: neceſſe eſt enim, ut præceps eat. S. Aug. tr. 8. in ep. S. Joan.

Audeo dicere: ſuperbis eſſe utile, cadere in aliquod apertum manifeſtumque peccatum: unde ſibi diſpliceant; qui jam ſibi placendo ceciderant. Salubriùs enim Petrus ſibi diſplicuit, quando flevit; quàm ſibi placuit, quando præſumpſit. S. Aug. de ſpir. l. 14. c. 13.

Semper ſuperba cogitantes repentina humilitate obruuntur: nihil enim ſuperbia deteſtabiliùs, nihil arrogantia crudeliùs reperitur. Propter hanc tentationes, propter hanc dolores, propter hanc gemitus, propter hanc mortale corpus eſt; propter hanc cordibus ſollicitudines ingeruntur, ut anima undique tormentis obſeſſa, & crebris refrænata ſuppliciis, ſuperbiæ cacumina derelinquat. Sanct. Chryſoſtom. in Pſ. 122.

Superbia eſt deſcenſus ad inferiora. S. Greg. Nyſſ. l. de vita Moyſis.

Deſine grande loqui; frangit Deus omne ſuperbum, alta cadunt, inflata crepant, tumefacta premuntur. Prudentius in Pſychomachia.

Duo ædificia, & duæ civitates, à Mundi initio conſtruuntur: unam ædificat Chriſtus, alteram diabolus: unam ædificat humilis, alteram ſuperbus: una humiliatur, ut firmiter ſurgat; altera erigitur, ut infeliciter cadat. S. Cæſarius Arel. hom. 18.

Caſtigatur ſæpe ex caſu ſuperbia, & præſumptio ex ruina. Pulſatur ſanctitas, nè extollatur: & ut exerceatur, vexatur ad tempus: in modico derelinquitur: & in magnis miſerationibus denuò congregatur. Arnoldus Carnot. tr. de ult. 7. Verb.

Qui propriæ confidit virtuti, non aliter, quàm ſi araneæ telum conſcendat, humi delapſus affigitur. S. Nilus lib. Aſcet. or. 8. de Superbia.

Superbi conculcantur à diabolis: & quantùm voluerunt eſſe ſuper alios, tantum in Inferno ſunt ſub pedibus dæmonum. S. Vinc. Ferr. ſ. 2. D. 17. Trinit.

§. IV.

Superbi à fœminis humiliati.

INimicitias ponam inter te, & mulierem. Gen. 3. 15. Non inter te, & virum. Abulenſis: magna hæc pœna diaboli, quia ſuperbus eſt. Superbi enim dolent valde, quando aggrediuntur, & vincuntur; præſertim à ſexu fragili. Velloſo in Judith. 5. Paræn. 24.

Dux Siſara à muliere proſtratus. Judic. 4. 21. Abimelech fœmina percuſſit. Judic. 9. 53. Aſſyriorum acies vidua opitulante cæſæ. Judith. 13. 9. 10. Simili modo Attila rex Hunnorum ſuperbiſſimus, qui ſe appellebat flagellum Dei, & in aciem educebat 700000. armatorum; adeoque Theodoſium Imp. ſibi tributum pendere cogebat; ac ſpe totius orbis imperium devorabat; à Deo, ſuperbos humiliante, per fœminam cultro occiſus eſt, teſte Baronio A. C. Cornelius in Judith. caput 13.

§. V.

Superbi humiliati per parvulos.

SUrge, & interfice. Judic. 8. 20. Mandat Gedeon Jethero, ut reges interimat. Senſere reges, ab Hebræo ſe ſpretos, ac doluere; proinde rogarunt v. 21. *tu ſurge, & irrue in nos.* Abul. q. 17. propter honorem: quia magis horrebant mori per manum pueri. Velloſ. in Judith. cit.

Emitte Agnum Domine. Iſ. 16. 1. Agnina manſuetudine diaboli ſuperbia propulſanda erat: nec videretur potentia ſolùm humanæ naturæ viciſſe victorem. Quaſi ad excuſationem ſuam aſſumeret callidus hoſtis, quòd non æquo certamine eſſet devictus; ſed ſuperioris violentia ſuſcepiſſet conflictum. Contra quem ut agnus, emiſſus eſt Dei Filius inire certamen: qui eum vicit paſſus, & peccata tulit occiſus. Sim. Caſſ. l. 3. Joan. 1.

Rex Angelorum indixit bellum adversùs regem ſuperbiæ filiorum: qui humilis, & parvus, civitatem tyranni, ſcilicet Babyloniam hujus Mundi, intravit; mox exercitum Chriſtianorum parvulorum congregavit: quia venit humiles eligere, atque per eos ſuperbos diſpergere. S. Honorius ſ. de Innocentibus.

§. VI.

Superbi à vilibus animalibus, & beſtiolis, humiliati.

QUis eſt Dominus? Ex. 5. 2. Origenes hom. 3. in Ex. vides quid agat cruda ſuperbia? donec in laboribus hominum non eſt, & cum hominibus non flagellatur. Denique videbis eum paulò poſt, quantum proficit in flagellis; quantò melius verberatus efficitur. Iſte, qui modò dicit, *neſcio Dominum*, poſtea, cùm vim ſenſerit verberum, dicturus eſt: *orate pro me ad Dominum.* Ecce Pharao duriſſimus; tamen proficit verberatus. S. Chryſoſt. grande Spectaculum Deus univerſo orbi præſtitit; cùm ſuperbiam Ægyptiorum. S. Rupertus l. 1. c. 34. in Ex. Potentia Dei contra ſuperbiam Ægyptiorum plagis oſtenſa eſt per muſcas. Ex. 8. 24. & locuſtas. Ex. 10. 14. & præcipuè ſcyniphes. Ex. 8. 17. qui tam parvi ſunt culices, ut vix cernantur oculis. Id. l. 1. in Johel c. 2.

Percuſſit pulverem terræ, & facti ſunt ſcyniphes. Ex. 8. 17. Tangens Aaron unam partem pulveris, convertit eam in toto Ægypto in ſcyniphes. Potuiſſet Deus facere, ut omnis terra in leones, pardos, vel dracones converteretur; ſed noluit eos, niſi tam parvulis, vilibus creaturis, ad majorem eorum confuſionem compungere. Diez ſ. 4. Cin. Tamerlanes, volens vi capere Jeruſalem, impeditus per bruchos; qui ejus exercitum adeò vexarunt; ut verſus eamdem civitatem ulteriùs ire non potuerit. Rainaldus ad A. C. 1403.

Aperuit Dominus os aſinæ. Num. 22. 28. An non poterat Deus ad eum mittere Moyſen, qui ſeverè puniret tantam audaciam, & magicam ejus artem falſitatis convinceret? Origen. hom. 14. in Ex. aperuit os aſinæ, ut argueretur per eam Balaam, & muti pecudis vocibus confunderetur is, qui divinus videbatur, & ſapiens. Caſtillo Illat. 121.

Quid erigis in cœlum? & cogitatio tua tranſcendit cœlum? ecce à pulice vulneraris. S. Hieron. in Pſ. 91.

§. VII.

Superbus confunditur libidine.

BAltheum regum diſſolvit. Job 12. 18. S. Greg. mor. l. 11. c. 8. qui membrorum ſuorum motus bene regere ſciunt, non immeritò reges vocantur. Sed cùm de ipſa continentiæ elatione mens tangitur, plerumque omnipotens Deus, ejus ſuperbiam deſerens, hanc in immunditiam operis cadere permittit. Regum itaque baltheum diſſolvit; quando in his, qui benè ſua membra regere videbantur, propter elationis culpam, caſtitatis in eis cingulum deſtruit.

Ego dixi in abundantia non movebor in æternum. Pſal. 29. 7. Exiſtimo, Davidem huic maligno ſpiritui (adulterii) fuiſſe derelictum, propter unam illam vocem: *ego dixi &c.* Tam elati enim fuiſſe animi; ut ejuſmodi proferret verbum, quòd numquam moveretur. Maneret autem in ſucceſſu ſuo immutabilis, & impaſſibilis; erat nimis ſuperbum, & inſolens. - quamobrem ſtatim relinquitur à Domino, & ei conjungitur ſpiritus malus. Anaſtaſius Ep. Nicænus in quæſt. additis q. 8.

Ephraim paſcit ventum, & ſequitur æſtum. Oſ. 12. 1. Ventum paſcere; eſt ſuperbiæ Spiritu inflari: ſequi verò æſtum; luxuriæ conjungi. Quæ peccata, vel vitia, conſequentia ſunt; ità ut, cùm ſuperbia ſpiritum erexit, carnem quoque corrumpat Spiritus fornicationis. S. Rupertus l. 5. hic.

Nè magnitudo revelationum-datus eſt mihi ſtimulus carnis &c. 2. Cor. 12. 7. Caſtitas adeò nobilis, & generoſa; ut ex nulla alia poſſit quis ſuperbiùs gloriari: ſicut ex nullo alio vitio ex oppoſito caſtitatis, major humilitatis occaſio conſurgit. Mendoza in 1. Reg. 1.

Multis ſæpe ſuperbia luxuriæ ſeminarium fuit. Occultam videlicet culpam ſequitur aperta percuſſio: ut malis exterioribus interiora puniantur, & cor publicè corruat, quod latenter tumebat. - Proinde per humilitatis cuſtodiam ſervanda eſt munditia caſtitatis. Si enim piè ſpiritus ſub Deo premitur; caro illicitè ſuper ſpiritum non levatur. Habet quippe Spiritus commiſſum ſibi dominium carnis: ſi tamen ſub Deo recognoſcit jura legitimæ ſervitutis. Nam, ſi Authorem ſuum ſuperbiendo contemnit, jure à ſubjecta carne prœlium ſuſcipit. S. Greg. mor. l. 26. c. 13.

Qui detinetur ſuperbia, & non ſentit; labitur in carnis luxuria, ut per hanc humiliatus, & à confuſione ſurgat, & à ſuperbia. S. Iſid. l. 26. c. 38.

Concupiſcentia carnis pœna eſt peccati, qua præcedentis punitur ſuperbia mentis. Rupertus l. 2. c. 40. in Gen.

§. VIII.

Superbia non durat, citò perit.

SAul-duobus annis regnavit. 1. Reg. 13. 1. Arbor magna, & fertilis, valde citò inveteravit? quæ tantùm duobus annis fructificandi gratiam retinens, ſtatim corrupta radice, frondium venuſtatem, ſimul & fructuum honorem perdidit. Qualis, putas, vermis intrinſecus radicem ejus momordit? utique vermis ſuperbiæ, quo & ille vitiatus, de quo Ezech. 31. 3. *ecce Aſſur quaſi cedrus &c.* S. Rupertus in l. 1. Reg. c. 20.

Et gloriam meam in pulverem deducet. Pſal. 7. 6. Iſte eſt ille pulvis, *quem projicit ventus à facie terræ*: ſuperborum ſcilicet vana, & inepta jactantia, & inflata, non ſolida; tamquam vento elatus pulveris globus. S. Aug. hic.

In quacumque die invocavero te, velociter exaudi me. Pſ. 101. 3. Unde invocas? de qua tribulatione? de qua egeſtate? - Audiamus iſtam egeſtatem; in illa & nos ipſos inveniamus. Audi, & agnoſce; ſi potes. *Quia defecerunt ſicut fumus dies mei.* v. 4. O dies! ſi dies ubi enim dies auditur, lux intelligitur. Unde ſicut fumus? niſi propter elationem ſuperbiæ. Videte fumum, ſuperbiæ ſimilem; aſcendentem, tumeſcentem, vaneſcentem: meritò ergo deficientem: non utique permanentem. Id. hic. Superbia comparatur fumo: quia ſicut fumus magis aſcendendo deficit, ſic ſuperbus plus exaltatus, plus evaneſcit. S. Bonav. diæt. ſal. c. 3. de ſuperbia.

Floruit virga, germinavit ſuperbia. Ezech. 7. 10. Floris in morem naſcitur ſuperbus? ergo, dum floret, interit. Cadit, ubi naſcitur: à cunis, & ſepulchro, ſimul excipitur. S. Iſidorus l. 2. ſent. c. 38. ait: ibi ſuperbiam cadere ubi, & naſcitur non ſit ſuperbis aliud culpa, aliud pœna; ſed ipſa culpa ſit illis, & pœna. Eſcob. t. 6. Par. Chr. l. 6. ſect. 2. obſ. 2.

Videbam Sathanam ſicut fulgur-cadentem. Luc. 10. 18. quia fulgur ſuperbiam, vanamque gloriam ſignificat: quæ claritatis aliquantulum ſpargit, ſed ſubitò pertranſit. Cornelius in Judic. 1.

Citò turgens ſpuma dilabitur: & quamvis grandis tumor: contrarius ſanitati eſt. S. Hieron. ep. 26.

Pulvis, quantò plus erigitur, tantò magis diſpergitur: & fumus, quò magis extollitur, ampliùs annullatur: vapor quoque altus ab æſtu conſumitur. S. Cyrillus in Apolog. c. 14.

Humilis ædificat ſuper petram; ſuperbus ſuper arenam. Richard. à S. Vict. ſ. in die Paſchæ.

Superbia, arbori excelſiſſimæ, ſed putridæ, ſimilis eſt: cujus undique facilè confringuntur rami: in quam ſi quis aſcenderit, celeriter in profundum corruit. S. Ephrem de recta riv. rat.

Superbia ſolet depingi ſingulariter cornuta, & uno pede: aggreditur enim Deum, & proximum; ſed non habet, niſi unum pedem: unde citò corruit. De quo pede Pſ. 35. 12. *non veniat mihi pes ſuperbiæ.* Hugo Card. in Judic. c. 3.

Vidi ego veſicam modico turgeſcere flatu, quæ piſis ſonuit quatuor impoſitis. Hanc puer unus acu pupugit; diſploſa repentè, vilis; & abſque ſono flaccida detumuit. Gerſon ſ. in cœna Dom.

§. IX.

Superbia vilis.

SI cadens adoraveris me. Matth. 4. 9. Cur diabolus, ad Evam tentandam, unum tantùm pomum oſtendit; ad Chriſtum verò omnia regna Mundi in medium affert? Tentatur Eva, ut ab omnibus tamquam Deus honoretur: *eritis ſicut dii.* Gen. 3. 5. Chriſtus verò provocabatur, ut dæmonium adoraret. Facili, & vili, re decipitur homo: ubi primùm ei in mentem venit, quòd ab aliis ſupremo honore colendus ſit: at, ut ipſe homo ſe ſubmittat, ac alium adoret: multum per omnem modum requiritur. Sylv. hic.

Tantò fit quiſque vilior Deo, quantò pretioſior ſibi: tantò pretioſior Deo, quantò propter eum fit vilior. S. Bern. ſ. Dom. 10. Pent.

Superbia, ut puſilli cordis, & puerilis, & ſtulti; parviſſimis inhiat, capitur, afficitur, & vexata torquetur. Gerſon ſ. in Cœna Dom.

§. X.

Superbiæ pœnæ variæ.

HUmilia valde ſpiritum tuum: quoniam vindicta carnis impii, ignis, & vermis. Eccl. 7. 19. Innocentius III. de contemptu Mundi, citans v. 19. Uterque duplex; interior, & exterior. Interior, qui rodit, & urit cor: exterior, qui rodit, & urit corpus. Appoſitè autem in remedium ſuperbiæ, mentionem facit ignis, & vermis; qui eos in Inferno depaſcet. Ignis fumum conſequitur: fumus ſuperbiæ tollitur, ignis ſuccedit.

Qui dicunt, recede à me: non appropinques mihi, quia immundus es. Iſ. 65. 5. En ſuperbia, qua alios deſpiciunt. Hebr. *quia ſanctior ſum te.* Quid ſequitur? *iſti fumus erunt in furore meo, ignis ardens tota die.* Octavianus in Eccl. hic.

Herodem ſuperbientem *percuſſit Angelus Domini; eò quòd non dediſſet honorem Deo, & conſumptus à vermibus expiravit.* Act. 12. 23.

Nota: quòd ſicut tria ſunt peccata generalia, quæ regunt in Mundo; ità ſunt tres punitiones: ſcilicet bellum contra ſuperbiam: ſterilitas, & fames contra avaritiam: peſtilentia contra luxuriam. S. Bernardinus de Amore ſ. 14.

§. XI.

Superbia cœli incapax.

NOlite pueri effici ſenſibus; ſed malitia parvuli eſtote, ſenſibus autem perfecti eſtote. 1. Cor. 14. 20. Qua malitia maximè? niſi ſuperbiæ. Ipſa enim, de vana granditate præſumens, non ſinit hominem ambulare per arctam viam, & intrare per anguſtam portam. Pueri autem facilè intrant per anguſtam portam: & ideò nemo, niſi ut puer, intrat in regnum cœlorum. S. Aug. in Pſ. 112.

Quia Sathanas per ſuperbiam cœlum perdidit, quod tenebat; homo ſuperbiens nequaquam valet invenire, quod ſperat. B. Petrus Dam. l. 6. ep. 9.

§. XII.

Superbia exoſa Deo, & hominibus.

DEus ſuperbis reſiſtit. Jacobi 4. 6. Tamquam ſuæ contumeliæ propulſator, veluti quoddam ſuſcepit adversùs ſuperbiam ſpeciale certamen. S. Ambroſ. in Pſal. 188. c. 7. Superbi iniquè agebant &c.

Altus eſt Deus; erigis te, & fugit à te: humilias te, & deſcendit ad te. Quare hoc? quia excelſus, & humilia reſpicit, & alta de longe cognoſcit. Sanct. Auguſtin. ſerm. 2. in Aſcenſ. D.

De nulla te ſic iraſcitur Deus, quomodo ſi peccator ſuperbiat: & erectus, ac rigidus, non flectatur in fletum; nec miſericordiam poſtulet pro delicto. Sanct. Hieronym. in epiſt. ad Eph.

Deo, ſicut humilitas, vel ſpiritus contribulatus, ſacrificium eſt in odorem ſuavitatis; ſic è contrà ſuperbia fœtor horribilis eſt. Rupertus l. 4. c. 42. in Gen.

Ille, qui in altis habitat, & humilia reſpicit, ſuperbiam ſuper omnia deteſtatur. Petrus Bleſenſ. ep. 3.

De ſuperbis quidam facetè dixit: guſtui diſplicere eas dapes, quæ fumum ſaperent. D. Stephanus Guazzi de civili converſat.

Vide Humilitas.

§. XIII.

Superbia Inferno mancipata.

QUoniam ipſi poſſidebunt terram. Matth. 5. 4. Feſtivè quidam vir Sanctus dixit, ait Salmeron: humilibus datur cœlum, mitibus terra. Quid ſupereſt ſuperbis, niſi infernalis miſeria? Corn. hìc.

Plenitudo nihil recipit, niſi quod nihil eſt: ideò ſuperbia, quæ ſui reputatione eſt aliquid, cœlo non potuit capi; quia illud jam impleverat gloria Domini. Sed nec in terra locum invenit, quia & illam impleverat gloria Domini. Jer. 23. 24. *cœlum, & terram, ego impleo*. Et Iſ. 6. 3. *plena eſt omnis terra gloria ejus*. Non ergo reſtat Superbiæ locus, niſi Infernus. Iſ. 14. 11. dicitur de ſuperbo Lucifero: *detracta eſt ad inferos ſuperbia tua*. Hugo Card. in Matth. 5.

Superbia, via eſt Inferni. S. Vinc. Ferr. ſ. 14. de morte quadruplici.

§. XIV.

Superbiæ frænum, & remedium.

SImile eſt regnum cœlorum grano ſinapis. Matth. 13. 31. Seipſum pulcherrimè exponens grano ſinapis aſſimilavit. Sinapi autem, & bilem diminuit, hoc eſt, iram, & phlegma exſcindit, hoc eſt faſtum, ac ſuperbiam. Clemens Alex. l. 1. pædag. c. 11.

Sedens ſuper aſinam. Matth. 21. 5. Aſcendit, in contemptum ſuperbiæ ſæculi maximè gloriantis in curribus, & equis. Rupertus l. 6. in c. 14. Oſ.

Erubeſcat homo eſſe ſuperbus: quoniam factus eſt humilis Deus. S. Aug. ſ. 41. de Verb. D.

Princeps tuus humilis, & tu ſuperbus? caput humile, & membrum ſuperbum? Abſit! non vult eſſe de corpore Capitis humilis, qui amat ſuperbiam. S. Aug. ſ. 53. de Verb. Dom.

Sicut ille, qui medetur vulneri corporis, adhibet quædam contraria; ſicut frigidum calido, vel humidum ſicco. - Sic, quia per ſuperbiam homo lapſus eſt, humilitatem adhibuit ad ſanandum. Serpentis ſapientia decepti ſumus, Dei ſtultitia liberamur. S. Aug. de Doctr. Chr. l. 1. c. 14.

Quæ ſuperbia ſanari poteſt, ſi humilitate Filii Dei non ſanatur? S. Auguſt. l. de agone Chriſtiano c. 11.

Erubeſce ſuperbe cinis. Deus ſe humiliat, & tu exaltas? Deus ſe hominibus ſubdit, & tu dominari geſtiens hominibus, tuo te præponis Authori? - quoties enim hominibus præeſſe deſidero, toties Deum meum præire contendo. S. Bernard. hom. 1. ſup. Miſſus.

Intolerabilis imprudentiæ eſt, ut, ubi ſeſe exinanivit Majeſtas, vermiculus infletur, & intumeſcat. S. Bernardus ſ. 1. in Nat. Dom.

Quia originem perditionis noſtræ ſe præbuit ſuperbia diaboli, inſtrumentum redemptionis noſtræ inventa eſt humilitas Dei. S. Greg. l. 4. ep. 37.

Humiliavit ſe uſque ad noſtrum pulverem Deus, & in cęlos os ſuum ponit, & ſuper terram lingua pertranſit pulvis humanus, & non erubeſcit: non meruit extolli homo putredo, & filius hominis vermis. Id. ib.

Adhuc tu ſuperbis, terra, & cinis; poſtquam Deus factus eſt humilis? adhuc tu magnus es in oculis tuis? ille ſemetipſum exinanivit, ut penè videretur eſſe nihil, ſine quo factum eſt nihil, & tu in immenſum inflaris, extolleris? exiſtimans te aliquid eſſe, cùm verè ſis nihil. Guarricus ſ. 1. de Nat. D.

Vilis eſt pars illa, & abjicienda, quæ, capite dejecto, videri appetat glorioſa. Confundatur, vilipendatur, abjiciatur humana ſuperbia, quando ſic eſt humiliata Majeſtas divina. S. Bon. ſ. 11.

§. XV.

Superbiæ damna, inopia.

MOntes Gelboe &c. 2. Reg. 1. 21. Montes, ſuper quos, nec ros miſericordiæ, nec pluvia gratiæ, deſcendit: ſunt diverſæ ſpecies ſuperbiæ: per quas fortiſſimi quique dejiciuntur in mortem. S. Bonav. ſ. de S. Agatha.

Jam nobis de aliquo bono facto gaudentibus totum extorquet de manu ſuperbia. S. Aug. ep. 56.

Quid tam opus habens miſericordia, quàm miſer? & quid tam miſericordia, quam ſuperbus miſer. S. Aug. de lib. arbitr. l. 3. c. 10.

Vas, quod uno liquore plenum eſt, alium capere non poteſt: unde, qui ſuperbia plenus eſt, capax divinæ ſcientiæ non eſt. S. Bonav. ſ. 86.

Juſtus cùm ſit Deus, ſuperbos deſerit: ut relicti non extolli doceantur. Joan. Clim. gradu 20.

Superbia, eſt animæ ſuprema inopia; dum illa divitias imaginatur, lucemque eſſe in tenebris exiſtimat. Id. gr. 22.

O peſtifera ſuperbia! quid agis? cur ſuades rivulo: ut ſe à fonte dividat? Cur ſuades radio: ut ſe à ſole avertat? cur? niſi ut, & ille, dum infundi deſinit, areſcat, & iſte, dum ab illuminante ſe avertit tenebroſus fiat. Hugo à S. Vict. de 5. Septenis.

Omnia illi deſunt, qui nihil ſibi deeſſe putat. S. Bernardus l. 2. de conſid. ad Eugenium.

§. XVI.

Superbiæ miſeriæ, afflictio, pericula.

ACcedet homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. Sagittæ parvulorum factæ ſunt plagæ eorum. Pſal. 63. 8. O Superbia, quæ ab Altiſſimo recedis, cùm altiùs erigeris! Incredibile dictu eſt, quàm miſerè torqueatur ambitio, quamque ſaucietur graviter minimis quibuſque rebus. Quid exilius ſalutatione mancipii? confodit, & penitus trajecit pectus *Amani*. Eſth. 5. 9. Planè, cui Deus maximus ſubducitur, minima neceſſe eſt maxima videantur. Sufficit vox una, & deductio, quæ uno paſſu ſit brevior, ad diſcerpendum cor arrogantis. Sagittæ parvulorum, non armatæ ferro, aut cuſpide, umbratili tantùm certamini deſtinatæ; ſunt elati cordis vulnera lethalia. Oliva t. 2. Strom. §. Accedet &c.

Væ ſoli. Ecclæ 4. 10. Quia, cùm inſtabili pede ſuperbiæ ventilatus ceciderit, ſocietate privatus, ſublevans adjutorium non habebit. S. Cyrillus in Apol. c. 8.

Herodes rex turbatus eſt, & omnis Jeroſolyma cum illo. Matth. 2. 3. Ecce jacentem in præſepio pertimeſcit armatus, contremiſcit humilem rex ſuperbus, obvolutum pannis metuit purpuratus. S. Aug. ſ. 2. de SS. Innocentibus.

Sinite illos, cæci ſunt. Matth. 15. 14. Superbi Phariſæi ab ipſa Veritate cœci nominantur, quæ ad Diſcipulos ait: *cæci ſunt, & duces cæcorum*. Quæ utique cœcitas ſpecialiter libidinoſis adſcribitur: quia nulla ſunt vitia, quæ ſpiſſiores tenebras menti ingerant, quàm libido. S. Greg. l. 6. ad 1. Reg. 2.

Omnis aſcenſus in labore eſt, deſcenſus in voluptate. S. Greg. mor. l. 7. c. 10.

Non poteſt eſſe ſuperbus, qui fatuus non ſit: ſtultitia verò plenus eſt ſuperbus. S. Chryſoſt. hom. 39. ad pop.

Navis inflatis nimiùm ex vento velis mergitur. Lem. *Si tumeas, timeas*. Maſenius.

§. XVII.

Superbia origo vitiorum.

HÆreticorum locus ipſa eſt ſuperbia: quia, niſi priùs in corde intumeſcerent, ad pravæ aſſertionis certamina non convenirent. Ità namque malorum locus eſt ſuperbia. S. Greg. moral. l. 3. c. 13.

Ubi præcedit inflatio, continuò ſequitur æmulatio: quoniam ſuperbia mater eſt invidentiæ. Diabolus igitur, & Angeli ejus, à luce, atque fervore charitatis averſi, & nimis in ſuperbiam, invidiamque progreſſi, velut glaciali duritia torpuerunt. Et ideo per figuram tamquam in Aquilone ponuntur. S. Aug. ep. 120.

Si ex animo ſuperbiam exemeris, occaſionem innaſcendi vitium iracundiæ non habebit. S. Greg. Nyſſ. or. 2.

Sicut turbo pulverem in campis excitat; ità Monachus ſuperbus rixas, & contentiones in Monaſterio. S. Ephrem Paræneſi 1. ad Monachos.

Difficilè, qui humilitate caret, contentiones evitat. S. Laur. Juſt. opuſ. de inter. confl. c. 2.

Non revertitur fulgur in ſuperiora, cum ad iſta inferiora cadendo devenerit: ſic non revertitur apoſtata virtutis, cùm in ipſa ſuperbit. Sim. Caſſ. l. 7. c. 21.

Hæreſes non aliunde ſumunt originem, quàm ex ſuperbia, & inobedientia. Bloſius parad. an. c. 27.

§. XVIII.

Superbiæ frænum vilitas noſtra.

CReavit Deus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem ſuam. Gen. 1. 27. Hoc de Angelis non leges; cùm tamen, juxta Auguſtinum, Chryſoſt. &c. homo dicatur Deo ſimilis ob intellectum, & voluntatem; ſed Angelus his potentiis multò excellentior homine. S. Chryſoſt. hom. 3. in ep. ad Coloſſ. qua ratione Angelus, vel imago, vel filius Dei, non vocatus eſt, ſed homo? quoniam illic naturæ ſublimitas plures in impietatem conjeciſſet: hic verò tenuitas, & humilitas, ſecuritatem præſtat. Dictum eſt homini: *pulvis es, & in pulverem reverteris*. Gen. 3. 19. Sylv. c. 20. in Matth. 11. Luc. 10.

Fecit lutum ex ſputo. Joan. 9. 6. Superbiæ cœcitas luto humanæ terminationis exterminatur. Vidiſti pelagus horribiliter infremens, cùm undis tumeſcit? Circa ripæ arenam tota ejus ſuperbia ſubmittitur. Superbo affectui objice propriæ infirmitatis arenam. Eſcob. t. 1. mir. Chr. l. 3. ſect. 1. obſ. 4.

Sicut mare, dum undis erigitur, veniens ad arenam confringitur: ſic ſpiritus, dum in ſuperbia elevatur, conſiderata ſua miſeria diſſipatur. S. Bonav. ſ. 93. Dom. 5. Pent.

§. XIX.

§. XIX.

Superbiam vitandi motiva alia.

MIrabiles elationes maris. Pſalm. 92. 4. q. d. mirandum ſanè eſt, aquam, elementum adeò grave, tantillo turbine in altum librari, & centrum ſuum deſerere. At multò mirabilius eſt, hominem, qui non niſi è terra compoſitus, quæ longè aqua eſt gravior, exiguo honoris, & gloriolæ, ventulo, ad nubes uſque ſuſtolli. Beſſeus D. 3. Adv.

Exaltare, qui judicas terram; redde retributionem ſuperbis. Pſ. 93. 2. Superbia eſt regina vitiorum; &, ea debellata univerſitas vitiorum debellata erit. Bellarminus hìc.

Tu ergo fili hominis, aſſume ſuper Tyrum lamentum, &c. Ezech. 27. 2. Ille revera utiliter plangit; ille planctum rationabilem levat ſuper regem Tyri; qui contrito corde, & humili ſpiritu, ſcrutatur, & perpendit, quid ſibi faciendum ſit pulveri & cineri: cùm ille ſummus Angelus, tam ſapiens, tam ſpecioſus, ità terribiliter projectus ſit pro eo, quòd Creatori ſuo ſubditus eſſe noluit tamque vilis, tam fatuus, tam deformis, ſit effectus ut juxta veritatem Propheticam: omnes, qui viderint eum, obſtupeſcant ſuper eo. Rupertus l. 2. c. 1. de Victoria Verbi Dei. Nè ſibi exiſtimet parci ſuperbia dura mortalium de ſuperborum ſupplicio terrenda eſt Angelorum. S. Auguſt. tr. 15. in Joan. Conſideret homo, quid elatus in terra mereatur, ſi & prælatus Angelis Angelus in cœlo proſternitur. S. Gregor. mor. l. 32. c. 18.

§. XX.

Superborum malitia, & actus.

Num. I.

Vult eſſe ſolus.

FAciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram. Gen. 1. 26. Arguit locus iſte hominum ſuperbiam, qui nolunt ſibi ſimilem, aut æqualem habere: qui, ſi vident vicinum creſcere; non ſolùm invident, ſed deturbant elevatum, ſi poſſunt. Ramirez in Apoc. 2. ep. 4.

Salva me ex ore leonis, & à cornibus unicornium humilitatem meam. Pſal. 21. 22. Superbi ſimiles unicornibus, qui numquam gregatim, ſed ſingulatim evagantur. S. Auguſt. hìc: à ſublimitatibus ſuperborum, ſe ſingulariter erigentium, conſorteſque non ferentium, ſalvam fac humilitatem meam. De hoc grege fuit Antiochus rex, de quo Pſalm. 79. 4. *ſingularis ferus &c.* Lyran. *ferus*, propter ſævitiam; *ſingularis* ob arrogantiam. Mendoza in 1. Reg. 12. 6.

Singularis ferus depaſtus eſt eam. Pſal. 79. 14. S. Auguſt. hic: ipſe aper, qui devaſtavit eam, ſingularis ferus: quia ſuperbus: hoc enim dicit omnis ſuperbus, ego ſum, ego ſum, & nemo.

Erraverunt in ſolitudine in inaquoſo; viam civitatis habitaculi non invenerunt. Pſ. 106. 4. Solitudo hæc ſuperborum eſt: quia ſolos ſe reputant, ſolos appetunt reputari. Literatus eſt; odit ſocium: aſtutus in negotiis ſæcularibus; neminem vellet ſibi ſimilem inveniri - fortis eſt, aut formoſus; da ei parem, & contabeſcit. Solitarius eſt; ſed erroneus S. Bernardus ſ. de nimia fallacia præſentis vitæ.

Anager ſolitarius ſibi. Oſ. 8. 9. Qui ſe ſolum præ aliis putat excellere, hominem exuit; & fit ferus ſolitarius onager. Sylveira in Apoc. 2. 1.

Superbi dicuntur propter ſuperandi deſiderium. S. Bonav. in Pſ. 118.

Num. II.

Superbus ſpernit reliquos.

Fuit Moyſes vir magnus valdè in terra Ægypti coram ſervis Pharaonis, & omni populo. Ex. 11. Sed magnuſne etiam coram Pharaone? Oleaſter: reges neminem magnum arbitrantur, niſi ſeipſos. Sennacherib 4. Reg. 18. 19. *loquimini Ezechiæ: hæc dicit rex magnus*. Velloſo in Judith. 3. Paræn. 6.

Dicite mihi, quis ſit populus iſte? Judith. 5. 3. Superbia hominum contemptrix. Id. ib.

Lex Perſarum. Eſth. 4. 11. nè quis regem adeat, niſi accitus. Rupertus l. 8. de vict. verbi c. 10. hoc venerat ex nimia ventoſitate miſeræ vanitatis; ut rex magni imperii plus quàm homo putaretur habere aliquid; nè vilior fieret ex uſu viſionis publicæ. Id.

Vani ſunt omnes homines &c. Sap. 13. 1. Cultores idolorum ſunt omnes ſuperbi; qui nihil, niſi quod ipſi faciunt, reputant; aliorum autem omnia facta, aut dicta, vilificant, & contemnunt: quidam adorant idolum aureum ſapientiæ ſuæ; alii idolum argenteum eloquentiæ ſuæ. Hugo Card. hìc.

Num. III.

Superborum varii alii actus.

Hoc nunc os ex oſſibus meis. Gen. 2. 23. Videtur è contrario dicere debuiſſe; hæc nunc oſſa ex oſſe meo: nam, ut ſacer textus narrat, Adam ex ſuis nonniſi unicam coſtam ad conſtruendam Evam contulit v. 21.

Humanum aliquid paſſus; plus ſibi, quàm erogavit. Did. Nyſſ. D. 5. Pent.

Os eorum locutum eſt ſuperbiam. Pſ. 16. 10. Benè dixit tantùm *ore*, non etiam corde, locuti ſunt: quia ſceleratorum mos eſt; illa frequenter ſermone defendere, quæ noſcuntur, conſcientia teſte, damnare. Caſſiodorus hìc.

Sedebo in monte teſtamenti. Iſ. 14. 13. aliis ſtantibus Dan. 7. 10. Superbus ſpiritus ſeſſionem ſibi arrogat, tamquam plus meritus. Did. Nyſſ. D. 10. Pent. §. 4.

Niſi - efficiamini ſicut parvuli &c. Matth. 18. 3. Quantum homo habet tumoris, quantum habet ſuperbiæ; tantum habet averſionis à regno cœlorum. Cajetanus hìc.

Rogo te Pater, ut mittas eum in domum patris mei, &c. Luc. 16. 27. Non proveniunt hæ preces ex bono effectu ad ſalutem fratrum; ſed ex affectu ſuperbiæ. Superbus enim videns ſe dejectum in miſeriam, quamvis omnes vellet eſſe miſeros ſimiles ſibi, aut miſeriores ſe, videns tamen aliquos evaſuros miſeriam, appetit ſuos eſſe, qui evadant miſeriam; ut vel ſic, hoc eſt, in ſuis exaltetur. Cajetanus hìc. Sicut rarus eſt, aut nullus, qui de ſe mala dici æquanimiter ferat; ità rarus eſt, qui non benè de ſe velit ſentiri; & ſe, ſi rectè vivit, ſtantem in vitæ rectitudine non diligat æſtimari. S. Cyprianus de jejun. & tentationibus.

Qui acceptis virtutibus extollitur; non gladio, ſed, ut ità dixerim, medicamento vulneratur. Quid eſt enim virtus, niſi medicamentum? & quid eſt vitium, niſi vulnus. S. Gregor. moral. l. 33. c. 11.

Quid eſt ſuperbia, niſi perverſæ celſitudinis appetitus? perverſa enim celſitudo eſt, deſerto eo, cui debet animus inhærere principio, ſibi quodammodo fieri, atque eſſe, principium. S. Aug. de Civ. l. 14. c. 13.

Videte, quanta opera faciat ſuperbia. Ponite in corde veſtro, quàm ſimilia faciat, & quaſi paria charitati. Paſcit eſurientem charitas; paſcit & ſuperbia: jejunat charitas; jejunat & ſuperbia: ſepelit mortuum charitas; ſepelit & ſuperbia. Facit ſuperbia id, quod facit charitas; ſed fine maximè diverſo facit. Charitas facit, ut Deus laudetur; ſuperbia, ut ipſa laudetur &c. S. Auguſt. tr. 8. in ep. Joan.

§. XXI.

Superbiæ qui præ aliis obnoxii?

Num. I.

INgreſſi ſunt filii Iſrael per medium ſicci maris: erat enim aqua quaſi murus à dextra eorum, & læva. Ex. 14. 22. *Steterunt aquæ deſcendentes in loco uno, & ad inſtar montis intumeſcentes*. Joſ. 3. 16.

Jordanis montis altitudinem oſtentat, murorum ſolùm altitudinem mare. Naxera in Joſ. 3. §. 35.

Similis ero Altiſſimo. Iſ. 14. 14. In cœlo Lucifer æqualitatis ambivit honorem; verùm ad ima dejectus jam inhiat excellere. Matth. 4. 9. *hæc omnia tibi dabo, ſi cadens adoraveris me*. Id. ib.

Mulier amicta ſole, & luna ſub pedibus ejus; & in capite ejus corona ſtellarum duodecim. Apoc. 12. 1. Eminentiorem ſibi delegerunt locum ſtellæ, ſole, lunaque, ignobiliores. Id. ibid.

Superbia vilitatis eſt vitium, & indicium ignobilitatis: neſcit autem extolli nobilitas mentis. D. Valerianis Ep. hom. 14. de bono diſciplinæ.

Spicæ Lem. *Exaltantur inanes*. Vel. Lem. *Pendent onuſtæ*. Picinelli.

Ovium putridum aquæ ſupernatat, integrum mergitur. Lem. *Haud ſidit inane*. Maſenius.

Qui minus virtutis habent, ambiunt ſupereminere, & aliis dominari.

Num. II.

Superbia non patitur æqualem.

Facta eſt contentio inter eos, quis eorum videretur eſſe major? Luc. 22. 24. Non magni cupierunt eſſe Apoſtoli, ſed majores. Hoc maximè cavendum in domo Chriſti: nam magnus quis eſſe poſſit? ubi nullæ infulæ, nullus honor, nullum dignitatis, nec omen, nec nomen. Major verò quis eſſe non cupit? non minimos nos eſſe tædet, ſed minores. *Sedebo in monte teſtamenti*. Iſ. 14. 13. Ait ſuperborum coryphæus. Cur vis ibi ſedere? an Deus eſſe cupis? num Deo imperium optas eripere? Nec Deus eſſe volo, nec Deum regno carere: nolo inferior eſſe Deo, nolo Deum ſuperiorem me eſſe; *ſimilis ero Altiſſimo*.

Iſ.

Iſ. 14. 14. non ſit ille me major, & minimus eſſe non recuſo. Sim pulvis, dummodo non videar diſſimilis Altiſſimo. Oliva t. 2. Strom. §. Facta eſt contentio.

Quantò excellentius in mandatis Dei quique proficiunt, tantò majores habent cauſas formidinis, & tremoris; nè de ipſis probitatis argumentis mens ſibi bene conſcia, & laudis avida, in ſuperbiæ rapiatur exceſſus, & fiat immunda vanitate, dum ſibi videtur clara virtute. S. Amb. ep. 85.

Superbia, natione cœleſtis, ſublimes appetit mentes; & velut ad proprios ortus revolans, in gloriam, & puritatem, irrumpit hominum. Prima hæc, & ultima, pernicies, ante omnia vitia ſuperavit, poſt omnia ſuperatur. Hildebertus Turon. ep. 31.

Non tam vinum ruſticos; ut ſuperbia potentes, inebriat. Alvarez Illuſtr. 50.

§. XXII.

Superbiæ origo.

ET *gloriabatur quaſi potens*. Judith. 1. 4. Naſcitur è magnis honoribus ſuperbia; ut teredo è ligno, è panno tinea. De Sedechia Ezech. 7. 10. *floruit virga*. Lyranus: ſceptro florere viſus eſt. Quid inde? *germinavit ſuperbia*: regni floret ſuperbiæ fructum peperere. Quòd ſibi malum ut caveret Gedeon, ſceptrum recuſat. Judic. 8. 22. *dominare noſtri tu*. v. 23. *non dominabor veſtri*, firmuſque eſt in repudiando ſceptro; cautus, teſte Abul. q. 20. ut non ſuperbiret, principatum non accepit. &c. Velloſo in Judith. 14. Paræn. 7.

Exaltatio, eſt inflatio, & arrogans, ac ſuperba jactantia; non de Chriſti magiſterio, qui humilitatem docet; ſe de Anti-Chriſti Spiritu naſcitur. S. Cyprianus ep. 55.

Pulchritudo florum, & decor varius herbarum, ipſumque omnino fœnum, amictu noſtro invenitur pretioſius. Cur ergo ex his in ſuperbiam mentis erigeris; in quibus perfacilè de te obtinet etiam herba victoriam. S. Chryſ. ho. 23. c. 6. in Matth.

In cœlo nata eſt ſuperbia; ſed velut immemor, quà inde via ceciderit; illuc ultrà redire non novit. Hildebertus Turon. ep. 36.

Ipſæ etiam ſordes veſtium, & cilicium, aliquando ſuperbiæ vermem mendaciſſimum generant, & nutriunt.

TITULUS XLII.

SUPERFLUA.

ET *dederit mihi panem ad veſcendum*. Gen. 28. 20. Petiit, nec nimis parum, nec nimis multum; ſed tantum panis, quantum fami ſedandæ ſat eſſet; & tantum veſtium, quod ſat eſſet corpori tegendo. Paoletti D. 4. Pent.

Colligat unuſquiſque ex eo, quantum ſufficit. Exh. 16. 16.

In flumine pertranſibunt pede. Pſ. 65. 6. Hugo Card. hìc: flumen vocantur deliciæ, quæ fluunt, & deficiunt. Duo pedes neceſſitas, & voluptas. Dicit pedem in ſingulari: quia unum tantùm pedem debemus mergere in aquis hujus fluminis; ut ſumamus de rebus tranſitoriis tantùm ad neceſſitatem, non ad voluptatem. Hoc flumen pertranſeunt multi duobus pedibus: quia accipiunt bona tranſitoria ad neceſſitatem, & ad voluptatem.

Vidimus ſtellam ejus. Matth. 2. 2. Dicite potiùs, vidiſſe vos ejus ſolem, lunam, & ſtellas; quorum ille ſit Dominus: nec unius tantùm ſtellæ dominum facite, quæ ipſum illuminet. S. Chryſol. ſ. 156. verè, ſicut dixit Apoſtolus, *egenus factus eſt, cùm eſſet divites*. 2. Cor. 8. 9.; cùm eſſet in ſua Deitate dives, noſtra ſit pauper in carne: & habere cœpit ſtellam unam, totam qui fecit, habet, & continet, creaturam. q. d. qui in ſtabulo natus, in præſepio reclinatur; ei una ſtella ſatis eſt, nec major oſtentatio neceſſaria. Quale enim hoc eſſet, ſi pauper, cui pro lecto eſt præſepe, & pro domo natali ſtabulum, plures faces ad ſuum obſequium adhiberet. Did. Nyſſ. Dom. Palmar. §. 6.

Dic ut lapides &c. Matth. 4. 3. Non dixit, ut lapis hic, panis fiat; ſed *lapides*; volens Chriſtum ad ſuperflua inſtigare. Eſurienti enim unus panis ſufficit: & propter hoc Chriſtus non audivit eum. Theophylactus hìc.

Reſplenduit facies ejus ſicut ſol. Matth. 17. 2. Immodicam vultus claritatem vult Matthæus indicare, cùm illum ait ſolis inſtar reſplenduiſſe. Sed non videtur magna exaggeratio, quando Iſaias 30. 26. de beatis ait, eos ſole ſepties ſplendidiores futuros. Quod ſi ità eſt, cur Chriſtus tantùm ſicut ſol reſplenduit? Ad menſuram conditionis ſuæ extendit ſuam oſtentationem: nec ſplendorem prætulit majorem; quam tunc res poſtulabat. Erat eo tempore in carne paſſibili, & vita mortali; nec plus ſplendeſcere voluit, quàm ſtatus, in quo degebat, requirebat. Did. Nyſſ. Dom. Palm. §. 6.

Sufficit. Marci 14. 41. Chriſtus poſt aliquantulam quietem continuò intulit. Sufficientiæ verbum omne ſuperfluum abrogat, & condemnat. Difficilè ſemetipſum, propter inhærentem paſſionem, homo cognoſcet; niſi extra ſe diſcretum habeat proviſorem. Veruntamen longa experientia cuſtodita, & diſſoluta compaſſio ad animale corpus, inſufficientia, & ſuperfluo, diſcretum hominem fecit. Sim. Caſſ. lib. 13. cap. 8. hic.

Concluſerunt piſcium multitudinem copioſam. Luc. 5. 6. *Rumpebatur autem rete. Impleverunt ambas naviculas, ità ut penè mergerentur.*

Quid faciam? quia non habeo, quò congregem fructus meos. Luc. 12. 17. Non gaudet, quòd domi omnia repleantur; ſed pungitur animo, ex affluxu divitiarum. S. Baſilius apud Paoleti D. 4. Pent.

Dividebatur ſingulis, prout cuique opus erat. Act. 4. 35. Bombarda periclitatur, ſi inſtructor plus, quàm opus ſit, immittat pulveris: nam illam diſrumpit. Oliva t. 3. conc. 24.

Circumfulſit eum lux de cœlo, - apertiſque oculis nihil videbat. Act. 9. 3. 8. Non ille obſcuritate tenebrarum, ſed luminis nimietate, excœcatus eſt. Sanct. Chryſoſt. ho. 4. de S. Paulo.

Quæſtus magnus, pietas cum ſufficientia. 1. Tim. 6. 6. Sufficientiam quærite; quod ſufficit, quærite: plus nolite. Cœtera gravant, non ſublevant; onerant, non honorant. S. Auguſt. ſ. 105. de temp. Quidquid ſuperfuerit honeſtæ ſuſtentationi, id totum, quod mannæ fiebat. Ex. 16. 20. abibit in vermes mordentis conſcientiæ, & pacem turbantis. Olivà t. 3. conc. 24.

Tunc Petrus velut vinctum illum (Simonem Magum) de ſublimi verè depoſuit, & quodam præcipitio in ſaxa elidens ejus crura confregit. Et hoc in opprobrium facti illius: ut, qui paulò antè volare tentaverat; ſubitò ambulare non poſſet: & qui pennas aſſumpſerat; plantas amitteret: S. Maximus hom. 5. de SS. Petro, & Paulo. q. d. Simon nimis temerarius erat, dum non contentus velut homo per terram gradi; ſed inſtar avis in aere volare voluit: ideo juſtè, & alis, & pedibus, privatus eſt. Paoletti cit.

TITULUS XLII.

SUPERIORES.

§. I.

Figuræ, & Symbola.

Ex Veteri.

QUid per Noè. Gen. 8. qui Arcam in undis rexit, niſi Præpoſitorum ordo, deſignatur? S. Gregor. mor. lib. 1. cap 6.

Facies & ſaga. Ex. 26. 7. Legitur quòd ſaga cilicina ſuperpoſita fuerint tentorio pretioſo, ex quatuor coloribus pretioſis facta. Neque enim, ut honorarentur ſaga, aut propter valorem ſuum, ità elevata ſunt; ſed ut protegerent tentorium: & ſuſtinerent imbrem, & impetum ventorum. Sic Prælati non ſe reputent honoratos, quia in alto poſiti ſunt; immò potiùs expoſitos ventis, & pluviis, & curis temporalium: ut aliis ſit quies, & pax ſub eis. Hugo Card. in Ecclæ 10. Ut in interiori tabernaculo byſſus fulgeat, coccus coruſcet; hyacinthus, & purpura; pulchris itidem coloribus reſplendeant: deſuper pelles, & cilia, imbrem, ventos, & pulverem, portant. Qui igitur magnis virtutibus in S. Eccleſiæ ſinu proficiunt, Præpoſitorum ſuorum vitia deſpicere non debent; cùm vacare eos rebus exterioribus vident: quia hoc, quod ipſi ſecuri intima penetrant, ex illorum adjumento eſt; quia contra procellas hujus ſæculi exteriùs laborant. S. Rupertus l. 4. cap. 11. in Ex.

Audite cœli, quæ loquor; audiat terra verba oris mei. Deut. 32. 1. Agellius hìc: neque verè putandum eſt, illum cum cœlo, ac terra, tamquam anima, ſenſuque, præditis loqui; ſed quia populi ſeniores, ac principes, convocarat; illos figuratè cœlos appellat: terram contrà plebem, ac reliquum vulgus.

Sicut aquila provocans ad volandum pullos ſuos, & ſuper eos volitans &c. Deut. 32. 11. Si aquila ſuper pullos volitat, quomodo in humeris portat? O bonam regiminis formam! principis non impleret officium, ſi alia ſublimior non volaret, & fortior non ſuſtineret. Gloſſa: pullos ad volandum provocat, & alis laſſos ſuſtentat. Naxera in Joſ. 4. §. 12.

Pater mi; currus Iſrael, & auriga ejus. 4. Reg. 2. 12. Si Elias eſt currus Iſrael, qui aurigæ gaudet functione? Drogo Oſt. de Sacr. Paſſ. currus Iſrael, & auriga ejus: portas, & regis; ſuſtines, & gubernas. Caſtillo Illat. 75.

Facies mea intumuit à fletu. Job 16. 17. Facies S. Eccleſiæ ſunt hi, qui in locis regiminum poſiti apparent primi; ut ex eorum ſpecie ſit honor fidelis populi, etiamſi quid in corpore latet deforme. S. Gregor. mor. l. 13. 7.

Tria ſunt, quæ benè gradiuntur &c. Prov. 30. 29. Princeps in Republica, Epiſcopus in diœceſi, Abbas in Monaſterio. Paterfamilias in domo ſit leo, propter fortitudinem, & magnitudinem; ut contra feras, hæreticos, ſceleratos rugiat. Sit gallus per vigilantiam; ut omnes ad laborem excitet. Sit aries per manſuetudinem, gravitatem, & modeſtiam; qua ſubditis virtutis exemplo præeat. Sit rex per ſapientiam; qua juſtè, & ſapienter, ſubditos regat. Cornelius hìc.

Manum ſuam miſit ad fortia &c. Prov. 31. 19. In hoc Eccleſiæ ſapientia manifeſtatur quæ tam benè cuncta diſponit. *Manum ſuam*, id eſt, eos, qui fortiores ſunt; & ſapientiores, ad meliora negotia mittit; taleſque Rectores, & Epiſcopos conſtituit. *Digiti* verò *fuſum apprehendunt*: quia illis minora negotia committit, qui imperfectiores ſunt, minuſque periti. S. Bruno de laudib. Eccl. t. 3. c. 5.

Oculi tui columbarum. Cant. 4. 1. Oculi ſunt omnes illi, qui ad populum ducendum ordinati ſunt. Quid enim inter membra noſtra præſtantius oculis? S. Gregor. Nyſſ. hom. 7. in Cant. Oculi ſponſæ, id eſt, Eccleſiæ ſunt Prælati. S. Bonaventura ſ. 1. Dom. 19. Pent.

Quaſi aurora conſurgens &c. Cant. 6. 9. Religio in Novitiis eſt *quaſi aurora conſurgens*; in provectioribus ſubditis, *pulchra ut luna*, quæ à ſole lumen recipit, & ipſi à ſuperioribus diriguntur. In Prælatis verò *electa ut Sol*, qui præeſt diei, & ſubditos regit. In omnium verò collectione, *terribilis ut caſtrorum acies ordinata &c.* De Ponte hìc Exh. 46. §. 2.

Cherubim quatuor habebat vultus. Ezech. 1. 6. Erat Paſtoris imago; qui quadruplicem præferat: bovis, ad dignitatis onera ſuſtinenda: aquilæ, ad negotia prævidenda, & ſagaciter diſponenda: hominis, ut dulcedine, & benignitate, peccatores ad pœnitentiam alliciat: faciem leonis, quoad caſtigationem errantium; ut luporum quoque, & hæreticorum, rabiem refrænet. Beſſeus D. 2. Paſch.

Ex Novo, Patribus, & aliis.

In circuitu, & intus, plena ſunt oculis. Apoc. 4. 8. In circuitu, & aliis bono exemplo lucerent, ſcilicet Paſtores; & intus, quantum ad ſeipſos. Sanct. Anſelmus apud Sylveira hìc.

Prælatus eſt ſicut ſol; quantùm ad documenta veritatis: luna; quantùm ad exempla virtutis. Vel ſol ſapientiæ, luna ſcientiæ. Vel ſol, in quantum judicat, luna, in quantum miſeretur. S. Bonavent. ſ. 13. in hex.

Spiritualem domum ædificat, qui domus Dei curam habens, ſubditorum mentes, pro officio ſuo, doctrinæ verbo informat. S. Rupertus l. 1. c. 16. in Deut.

§. II.

Superiores Deus honorat, tuetur famam.

Ex Veteri.

T*Erra autem erat inanis, & vacua*. Gen. 1. 2. Certè adhuc cœlum ſine luce, ſole, ſideribus, caligabat: & cur non itèm dicitur, quòd cœlum erat obſcurum, & deforme? Cœlum ſupra Mundi creaturas, ſublime potentes adumbrat: ac horum defectus nemo audet propalare. Vulgentur defectus humilium; dicatur de terra, de vulgo, quòd ſit inanis, & vacua; de cœlo tamen, de dynaſtis, cœlo caput tollentibus, defectum, quem omnes ſciunt, taceant. Alvarez. Illuſtr. 215.

Audivit enim murmur veſtrum. Ex. 16. 7. Nota: quàm grave ſit murmur populi contra Magiſtratus: eſt enim contra Deum, qui eos conſtituit. Hinc Deus alia peccata Hebræorum in deſerto ferè diſſimulavit; murmur autem penè ſemper illicò punivit. Cornelius hìc.

Educ eum, qui maledixit, extra caſtra; & lapidet eum populus univerſus, juxta ſept. Levit. 24. 14. Sic reſpondit Deus, cùm blaſphemus ille in Deum, & maledicus in Moyſen, apud hunc accuſatus; & ille de ejus ſupplicio Deum conſuleret. Iſidorus Clarius: Deus, cui ſui curæ ſunt, magis voluit ulciſci injuriam Moyſis, quàm propriam contumeliam. Ideo dixit: educ *maledicum*, & non dixit, educ blaſphemum, Apud Mendozam in 1. Reg. 3. Annot. 2.

Aaronem, contra Deum peccantem ad aquas contradictionis, paulò poſt egreſſum ex Ægypto, Num. 20. 10. ſerò divina ultio compreſſit, nimirum quadraginta poſt annis, paulò ante ingreſſum in terram promiſſionis. Num. 33. 38. Dathan verò, & Abiron, & reliquos, Prælatis ſuis detrahentes, ſubita punitio coercuit. Num. 16. 32. Cur in illum tarda? in hos velox? quia ille in Deum; hi in ſuum Prælatum, rebellarunt. Mendoza in 1. Reg. 3. 9. Annot. 1. Sect. 1.

Mortuuſque eſt ibi Moyſes-jubente Domino-& non cognovit homo ſepulchrum ejus. Deut. 34. 5. 6. Hac de cauſa mortis ejus, & ſepulchri, nemo conſcius erat: quatenus illam faciem, quæ conſortio ſermonis Domini rutilaverat, mortis mœrore repreſſam nemo videret. S. Auguſt. l. 1. de mirab. Script. de Moyſe.

Non te abjecerunt, ſed me. 1. Reg. 8. 7. Diſce hìc, quòd, qui Prælatum ſpernit, Deum ſpernit. Cornelius hìc.

Juxta omnia opera ſua, quæ fecerunt à die-ſicut dereliquerunt me; & ſervierunt diis alienis &c. ib. Una injuria Deus Superiori illata ſic iratus eſt; ut præterita ſcelera refricarit. Did. Nyſſ. fer. 6. D. 5. Quadr. §. 6.

Extendit Oza manum ad arcam Dei. 2. Reg. 6. 6. Per Arcam Prælati intelliguntur; per Ozam ſubditi: per inclinationem Arcæ caſus intelliguntur Prælatorum; per illum, qui manum adhibuit, intelliguntur reprehendentes, vel accuſantes, vitam Doctorum: qui à Domino percuſſi intereunt; ſcilicet cùm id faciunt detrahendo; charitatis, ac reverentiæ, ordine non ſervato. S. Bernardinus t. 1. ſ. 20. Artic. 3.

Percuſſit quoque Dominus parvulum, quem pepererat uxor Uriæ David. 2. Reg. 12. 15. Davidis etiam infamiam, ex adulterio contractam, Deus abolendam curavit: nam filium ex adulterio natum diutius vivere non permiſit, etiam ad multas ejus preces; nè diutius viveret adulterii memoria. Theodoretus q. 26. quamobrem infantem recens natum morti tradidit Deus? vivus erat futurus argumentum ſceleris, & iniquitatis. Pii ergo regis, qui erat etiam Propheta; curam gerens Dominus, non ſinit eum vivere. Mendoza in 1. Reg. 6. 8. Annot. 20. ſect. 2.

Ex Novo.

Qui ſeminat bonum ſemen, & Filius hominis &c. Matth. 13. 37. Theophylactus hìc: non eſt interpretatus, qui ſint dormientes homines; ſed illos prætermiſit. Cur autem Dominus, qui cœteras parabolæ partes ſigillatim enucleavit, hoc unum præteriit, quinam illi agrorum cuſtodes conſtituti dormierint? Qui ſunt agrorum cuſtodes? Auguſt. Gregor. Beda ajunt eſſe Superiores, & Prælatos: illos ſiluit; ut moneret nos, quòd cùm in neglectus, & vitia, ſuperiorum incidimus, ea ſilentio tegere debeamus. Did. Nyſſ. in Phœn. Græc. l. 7. c. 2.

Ecce nubes lucida obumbravit eos. Matth. 17. 5. Petrum, in monte Thabor ſui non compotem; neſcientem, quid diceret. Velo pulchro caſus, & ineptiæ, Pontificis, à Deo occultantur. Fernandius in Gen. 3. 13.

Ecce Sathanas expetivit vos, ut cribraret, ſicut triticum: ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Luc. 22. 31. Cur Dominus, non pro omnibus, ſed ſpecialiter pro Petro, ſuas preces applicare teſtatur? ſi inimicus contra omnes inſurgebat; cur pro omnibus non oravit? Erat ille poſitus ut caput, & fundamentum; ut alios confirmaret, & inſtauraret, in fide; ideò Chriſtus ſpecialiter pro ipſo orat: quia ex ejus conſtantia alii erant roborandi. Sylveira in Joan. 1. cap. 6.

Cùm feciſſet quaſi flagellum. Joan. 2. 15. In his templi mercatibus Sacerdotum crimina innuuntur; quæ ut puniat Dominus, non Diſcipulorum circumſtantium utitur auxilio; ſed ipſe ſolus flagellum arripit, & delinquentes plectit. Eucherius l. 2. in lib. Reg. quia Rectores habent judicem ſuum; magna cautela ſubditorum eſt, non temerè vitam judicare regentium. Neque enim fruſtrà per ſemetipſum Dominus æs numulariorum effudit: nimirum ſignificans, quia per Magiſtros quidem judicatur vita plebium; ſed per ſemetipſum facta examinat Magiſtrorum. Baeza t. 2. l. 11. c. 7. §. 3.

Cùm eſſet Pontifex anni illius. Joan. 11. 49. Superiores plurimùm ſemper honorandi: eò quòd ſint imagines Dei, licèt fortè rudi manu pictæ. Caipham, licèt iniquum, Deus dono Prophetiæ honorare voluit. Dum videmus imaginem Chriſti, ſufficit hoc, ut à nobis adoretur, licèt imperitum habuerit pictorem: non enim figuram ſpectamus; ſed eum, quem refert, veneramur. Did. Nyſſ. fer. 6. D. 5. Quadr. §. 6.

Dominus, -qui tibi apparuit. Act. 9. 17. Cur non dicit Ananias: Dominus, qui te obcœcavit? Oecumenius: ut improperium declinaret. Deſtinavit Deus Paulum Eccleſiæ Principem; ideo cum eo honorificè agi ordinat. Nam, quæ defectus notabant, occultat: honorificum autem, & illuſtre, nempe Filii Dei è cœlo deſcenſum, in prima fronte ponit. Sylveira hìc.

Angelo Epheſi Eccleſiæ ſcribe. Apoc. 2. 1. Cur Epiſcopus Epheſinus, & illi, Angeli vocantur? cùm tamen ejus commendetur pœnitentia, quæ peccatum ſupponit? ℞. Licèt haberent aliquos defectus; tamen Angeli vocantur: quia etiam Præſules mali honorandi. Sylveira hìc.

§. III.

Superiores quoque à nobis honorandi.

P*Uer autem erat miniſter in conſpectu Domini ante faciem Heli Sacerdotis*. 1. Reg. 2. 11. Mirùm, Samuelem non reliquiſſe templum tot ſacrilegiis pollutum: nec parentibus ſcripſiſſe, ut ſe domum revocarent. Perſtitit immobilis. cur? audi: *puer autem &c.* Deum ſolum attendebat; & ab initio miniſterii ſui, in Heli non ſenectutem, non Judicis dignitatem, non ſervorum copiam; ſed tantùm reſpexit Sacerdotium. Et ſanè ſapienter: nam ſi vel probitatem in eo attenderet, citò eum ſpreviſſet; quem in filiis coercendis deſidem novit. Oliva l. 10. Strom. §. Puer autem erat miniſter.

Duas vaccas fœtas-jungite in plauſtro. 1. Reg. 6. 7. Non erubeſcat ſubditus vili, & improbo, ſubdi Prælato. Arca teſtamen-